

แนวนโยบายในการคุ้มครอง ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

The Bali Process

on People Smuggling, Trafficking in Persons and Related Transnational Crime

แนวปฏิบัติเบื้องต้น
สำหรับผู้วางนโยบายและ
ผู้ปฏิบัติงาน

The Bali Process

กระบวนการบาหลีสืบว่าด้วยการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้อง (“กระบวนการบาหลีส”) จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2545 และเป็นกระบวนการปรึกษาหารือระดับภูมิภาคโดยสมัครใจและไม่มีผลผูกพัน มีประธานร่วมกันคือรัฐบาลของประเทศออสเตรเลียและประเทศอินโดนีเซีย และประกอบด้วยประเทศสมาชิกกว่า 45 ประเทศ และองค์กรต่างๆ

หากมีคำถามเกี่ยวกับแนวนโยบายนี้ กรุณาส่งมายัง
สำนักงานสนับสนุนระดับภูมิภาค (RSO) – กระบวนการบาหลีส

อีเมล: info@rso.baliprocess.net
<http://www.baliprocess.net/regional-support-office>

จัดพิมพ์เมื่อเดือน
พฤษภาคม 2558

ขอขอบคุณ

แนวนโยบายนี้พัฒนาขึ้นโดยสมาชิกของกระบวนการบาหลี่ โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานสนับสนุนระดับภูมิภาค ตามแนวทางของ คณะกรรมการร่างแนวนโยบายของกระบวนการบาหลี่ (Bali Process Policy Guides Drafting Committee) ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกดังต่อไปนี้:

ลาลู มุฮัมหมัด อิกบาล (Lalu Muhammad Iqbal)

รักษาการผู้อำนวยการฝ่ายความคุ้มครองพลเมืองและนิติบุคคล
อินโดนีเซีย กระทรวงการต่างประเทศ
ประเทศอินโดนีเซีย (ประธานร่วม)

โจนาธาน มาร์เทนส์ (Jonathan Martens)

หัวหน้าฝ่ายการช่วยเหลือผู้ลี้ภัย
สำนักงานระดับภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก องค์การระหว่างประเทศ
เพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (ประธานร่วม)

เมแกน ชาลเมอร์ส (Megan Chalmers)

เจ้าหน้าที่กฎหมายอาวุโส
แผนกคดีอาญาต่อบุคคล สำนักงานอัยการสูงสุด
ประเทศออสเตรเลีย

มุฮัมหมัด ชิฟาน (Mohamed Shifan)

รองประธานเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง
กองตรวจคนเข้าเมืองและการย้ายถิ่นออกนอกประเทศ
มัลดีฟส์

โรเบิร์ต ลาร์กา (Robert Larga)

ผู้อำนวยการแผนกออกใบอนุญาตและกำกับดูแล
กรมการจัดจ้างงานต่างประเทศสำหรับชาวฟิลิปปินส์
ฟิลิปปินส์

พินทิพย์ ลีลาเกรียงศักดิ์ ศรีสนธิ (Pinthip Leelakriangsak Srisanit)

พนักงานอัยการ
สำนักงานต่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด
ประเทศไทย

คณะกรรมการร่างนโยบายได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจาก:
ทิม ฮาว (Tim Howe)
ผู้ประสานโครงการ IOM
สำนักงานสนับสนุนระดับภูมิภาค

The Bali **Process**

คำนำ

ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2545 กระบวนการบาห์ลีด้วยการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน การค้ามนุษย์ และ อาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้อง (กระบวนการบาห์ลี) กระตุ้นให้ภูมิภาคตระหนักถึงผลของการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังได้พัฒนาและนำกลยุทธ์และความร่วมมือในเชิงปฏิบัติต่างๆ มาใช้เพื่อตอบโต้อาชญากรรมเหล่านี้ ประเทศสมาชิกกว่า 48 ประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งประเทศผู้สังเกตการณ์และหน่วยงานระหว่างประเทศต่างๆ จำนวนหนึ่งได้เข้าร่วมในเวทีอาสามัครนี้

ในการประชุมกลุ่มเฉพาะกิจของกระบวนการบาห์ลีครั้งที่แปด เจ้าหน้าที่อาวุโสแนะนำให้มีการพัฒนาแนวนโยบายว่าด้วยปัญหาต่างๆ ในการคัดแยกและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยกำหนดให้สำนักงานสนับสนุนระดับภูมิภาค (RSO) เป็นผู้วางแนวทางโดยร่วมหารือกับสมาชิกที่สนใจ จากคำสั่งดังกล่าว RSO จึงได้ก่อตั้งคณะกรรมการร่างแนวนโยบาย โดยมีรัฐบาลสาธารณรัฐอินโดนีเซียและองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) เป็นประธานร่วมในการร่างแนวนโยบายนี้ คณะกรรมการร่างแนวนโยบายนี้ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากรัฐบาลอินโดนีเซีย ออสเตรเลีย มัลดีฟส์ ฟิลิปปินส์ ไทย และองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน

คณะกรรมการจัดประชุมสี่ครั้งในช่วงหกเดือนที่ผ่านมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแนวปฏิบัติเบื้องต้นให้แก่ผู้วางนโยบายและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ในการคัดแยกและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คณะกรรมการได้เรียนร่างแนวนโยบายดังกล่าวไปยังสมาชิกกระบวนการบาห์ลีและผู้สังเกตการณ์ทั้งหมดระหว่างที่ประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วยการหารือกระบวนการบาห์ลี วันที่ 23-24 มีนาคม 2558 ณ กรุงเพท เพื่อขอข้อเสนอแนะที่เป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งหารือ และทบทวนร่างนโยบาย ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นพ้องว่าแนวนโยบายดังกล่าวเป็นทรัพยากรที่มีประโยชน์ต่อผู้วางนโยบายและผู้ปฏิบัติงานในการช่วยคัดแยกและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เพื่อเป็นการตอบสนองความเห็นที่ได้รับจากสมาชิก คณะกรรมการร่างแนวนโยบายจึงได้แก้ไขร่างแนวนโยบายและรวมการเปลี่ยนแปลงและข้อเสนอแนะต่างๆ ที่สำคัญไว้ในร่างนโยบายนี้

แนวนโยบายนี้มุ่งให้ภาพรวมของมาตรฐานในการคัดแยกและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ โดยยกตัวอย่างแนวทางการปฏิบัติอันเป็นเลิศหลายประการที่ประเทศสมาชิกกระบวนการบาห์ลีเสนอแนะไว้ในแนวนโยบายนี้ แนวนโยบายนี้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของที่ประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งที่ห้าซึ่งจัดขึ้นในเดือนเมษายน พ.ศ. 2556 โดยเป็นแนวนโยบายชุดที่สองของกระบวนการบาห์ลีซึ่งอยู่ในขอบเขตเนื้อหาหลักของกระบวนการบาห์ลีและเกี่ยวกับประเด็นซึ่งประเทศสมาชิกกระบวนการบาห์ลีมีความกังวลเป็นพิเศษ แนวนโยบายนี้เป็นแนวนโยบายเชิงสมัครใจ ไม่มีผลผูกมัด และมุ่งที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมืออ้างอิงโดยหน่วยงานภายในประเทศในรัฐภาคีของกระบวนการบาห์ลี

ลิซ่า ครอฟฟอร์ด
ผู้จัดการร่วมประจำ RSO
(ประเทศออสเตรเลีย)

บีบีบิ เอ. เค. เอ็น. ดัจันจันัน
ผู้จัดการร่วมประจำ RSO
(ประเทศอินโดนีเซีย)

ชื่อย่อและคำย่อ

ASEAN	สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
Bali Process	กระบวนการบาหลีว่าด้วยการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน อาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้อง
ILO	องค์การแรงงานระหว่างประเทศ
IOM	องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน
MOU	Memorandum of Understanding
NGO	องค์การนอกภาครัฐ
Organized Crime Convention	อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้น ในลักษณะองค์กร
RSO	สำนักงานสนับสนุนระดับภูมิภาคแห่งกระบวนการบาหลี
Trafficking in Persons Protocol	พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน โดยเฉพาะสตรีและเด็ก เพื่อเสริมอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้าน อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร
UN	สหประชาชาติ
UNHCR	สำนักงานป้องกันยาเสพติดและปราบปรามอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	2
ตอนที่ 1: บทนำสู่การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์	3
1.1. กรอบกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์	3
1.2. ความท้าทายในการให้ความคุ้มครอง	5
1.3. ประเด็นพิจารณาในการให้ความคุ้มครอง: พันธะหน้าที่และส่วนได้เสียที่สำคัญ	6
ตอนที่ 2: การนำมาตรการคุ้มครองไปปฏิบัติ	8
2.1. ความคุ้มครองเบื้องต้น	8
2.2. ความคุ้มครองระหว่างดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	10
2.3. มาตรการให้คุ้มครองอย่างยั่งยืน	14
ตอนที่ 3: การประสานงานและการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ	17
3.1. ผู้มีส่วนได้เสียในการให้ความคุ้มครอง	17
3.2. การประสานงานในระดับนโยบาย	19
3.3. การประสานงานในระดับปฏิบัติการ	20
ตอนที่ 4: บทสรุปคำแนะนำในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์	22

บทสรุปผู้บริหาร

การค้ำนุษย์เป็นอาชญากรรมร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนอย่างใหญ่หลวง รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองผู้เสียหายโดยถือเป็นพันธะหน้าที่ระหว่างประเทศตาม *พิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปราม และลงโทษการค้ำนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก* (พิธีสารว่าด้วยการค้ำนุษย์) และตราสารทางกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ รวมทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และคำมั่นระดับภูมิภาค การให้ความคุ้มครองผู้เสียหายยังถือเป็นเสาหลักในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างมีประสิทธิภาพต่ออาชญากรรมดังกล่าว หากผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมแล้ว ผู้เสียหายจะไม่มีอำนาจในการให้การสนับสนุนการดำเนินการทางยุติธรรมต่อผู้ค้ำนุษย์

เพื่อเป็นการปฏิบัติตามพันธะหน้าที่ว่าด้วยการค้ำนุษย์ แนวนโยบายฉบับนี้จึงได้เสนอให้รัฐพิจารณาใช้หลัก **ผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง** ซึ่งให้ความสำคัญกับความจำเป็นของผู้เสียหายจากการค้ำนุษย์แล้วจึงกำหนดมาตรการคุ้มครองที่ตอบสนอง การให้คุ้มครองผู้เสียหายไม่ควรมีเงื่อนไขหรือลดทอนลงตามความร่วมมือของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เจ้าหน้าที่รัฐจะต้องได้รับการสนับสนุนในการปฏิบัติงานหากเข้าใจความท้าทายในการให้ความคุ้มครอง และได้รับการฝึกอบรมเพื่อแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวอย่างได้ผลโดยใช้กรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในระหว่างประเทศ

ในการจะนำพันธะหน้าที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายไปปฏิบัติ รัฐควรคุ้มครองผู้เสียหายจากอันตรายเพิ่มเติมนับจากเมื่อได้รับการติดต่อจากผู้เสียหายจากการค้ำนุษย์เป็นครั้งแรก จนกระทั่งผู้เสียหายสามารถพึ่งพิงตนเองทั้งทางสังคมและทางเศรษฐกิจได้ระดับหนึ่ง **ความคุ้มครองเบื้องต้น** ที่ผู้เสียหายได้รับจะต้องตอบสนองความจำเป็นโดยพลันของผู้เสียหายและรวมถึงการปล่อยให้ผู้เสียหายได้คิดทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อฟื้นฟูร่างกายและจิตใจจากประสบการณ์ของตนและเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตรวมถึงการตัดสินใจว่าจะให้ความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือไม่ สำหรับผู้เสียหายที่ยินดีและสามารถให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมได้ แนวปฏิบัติที่ดีคือการนำความเห็นและความกังวลของผู้เสียหายมาเสนอ พิจารณา และชี้แจงระหว่างดำเนินกระบวนการแต่ละขั้นตอน เนื่องจากความเสี่ยงที่พัวพันกับผู้เสียหายเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แผนคุ้มครองควรได้รับการแก้ไขตามผลการประเมินความเสี่ยง

มาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสามารถช่วยฟื้นฟูชีวิตที่ดีของผู้เสียหายและกลับเข้าสู่สังคมในฐานะบุคคลที่พึ่งพิงตนเองได้อย่างเพียงพอทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน แนวนโยบายนี้เน้นการเข้าถึง **ค่าสินไหมทดแทน** ผ่านกระบวนการพิจารณาทางแพ่งหรืออาญาในฐานะปัจจัยที่สำคัญในการฟื้นฟูและพาผู้เสียหายกลับคืนสู่ชุมชนได้สำเร็จ ผู้เสียหายจากการค้ำนุษย์ข้ามชาติอาจถูกส่งกลับไปยังประเทศต้นทางหรือพำนักในประเทศที่พบผู้เสียหาย หรือพำนักที่อื่นหลังปล่อยให้ผู้เสียหายได้ทบทวนเหตุการณ์และฟื้นฟูจากประสบการณ์ที่พบหรือหลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ค้ำนุษย์ ในการกำหนดว่าทางเลือกใดที่เป็นประโยชน์กับผู้เสียหายมากที่สุดนั้น จะต้องพิจารณาความเสี่ยงถูกกลั่นแกล้งโต้ตอบและการข่มขู่คุกคาม

แม้พันธะหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจะตกเป็นของรัฐ ผู้มีบทบาทอื่นก็อาจมีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนให้รัฐปฏิบัติตามพันธะหน้าที่จนสำเร็จลง **การประสานงานระหว่างรัฐและผู้ที่มีบทบาทที่ไม่ใช่รัฐ**จึงเป็นสิ่งจำเป็น ผู้ที่มีบทบาทที่ไม่ใช่รัฐอาจมีทักษะเฉพาะในการสร้างความไว้วางใจและความเป็นมิตรกับผู้เสียหาย เข้าใจความจำเป็นในการรับความคุ้มครองของผู้เสียหาย และให้บริการที่ครบถ้วนและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ความคุ้มครอง นอกจากนี้การให้ความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพยังต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐ **กลไกความร่วมมือในระดับทวิภาคีและระดับภูมิภาค**ที่แน่นแฟ้นภายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รวมถึงกระบวนการบาห์ลี ถือเป็นรากฐานมั่นคงในการส่งเสริมความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำนุษย์ แนวนโยบายนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนรัฐในงานที่สำคัญด้านการพัฒนากระบวนการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและในการกำหนดมาตรฐานกระบวนการเหล่านั้นทั่วทั้งภูมิภาค

ตอนที่ 1:

บทนำสู่การคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

1.1. กรอบกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

มาตรา 25 ของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร (อนุสัญญา ต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร) กำหนดให้รัฐภาคีให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีมีเหตุให้เชื่อว่าจะมีความเสี่ยงถูกกลั่นแกล้งโต้ตอบและการข่มขู่คุกคาม รวมทั้งการจัดทำขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เสียหายเข้าถึงการเยียวยาโดยผู้กระทำผิดและการให้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย การให้ความคุ้มครองผู้เสียหายเป็นหนึ่งในจุดประสงค์หลักของพิธีสารเพื่อป้องกัน ปรามปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (พิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์) ซึ่งเป็นอนุสัญญาเสริมอนุสัญญาต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร มาตรา 6 ของพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์กำหนดไว้ว่ารัฐ

- ต้องให้คุ้มครองความเป็นส่วนตัวและอัตลักษณ์ของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รวมถึงเก็บการดำเนินคดีตามกฎหมายไว้เป็นความลับ ในกรณีที่เหมาะสมและเท่าที่เป็นไปได้ (มาตรา 6(1))
- ต้องให้ข้อสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาดีทางศาลและกระบวนการทางปกครองที่เกี่ยวข้อง และให้ความช่วยเหลือในการนำเสนอความเห็นและความกังวลของผู้เสียหายต่อศาลในการดำเนินคดีอาญาในลักษณะที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการต่อสู้คดี ในกรณีที่เหมาะสม (มาตรา 6(2))
- ต้องให้การฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ และสังคมของผู้เสียหาย โดยรวมถึงการจัดหาที่พักที่เหมาะสม การให้คำปรึกษาและข้อสนเทศ การให้ความช่วยเหลือทางแพทย์ ทางจิตเวช และทางวัตถุ และจัดหาโอกาสในการจ้างงาน การศึกษา และการฝึกอบรม (มาตรา 6(3))
- มุ่งมั่นในการให้ความปลอดภัยทางกายแก่ผู้เสียหาย (มาตรา 6(5))
- ตรวจสอบให้แน่ใจว่าระบบกฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายเข้ารับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่ประสบ (มาตรา 6(6))

พิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ยังเน้นให้รัฐพิจารณาอายุ เพศ และความจำเป็นส่วนบุคคลของผู้เสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความจำเป็นเฉพาะของเด็ก เช่น ที่พักอาศัย การศึกษา และการดูแลที่เหมาะสม (มาตรา 6(4))

คำแนะนำ: ปฏิบัติตามหลักการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

- ผู้เสียหายไม่ควรถูกกักขัง ตั้งข้อกล่าวหา หรือดำเนินคดีเนื่องจากการเข้าหรือพำนักในรัฐโดยมิชอบ หรือจากการกระทำผิดกฎหมายหรือก่ออาชญากรรมอื่นๆ อันเป็นผลโดยตรงจากการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- ผู้เสียหายควรได้รับการดูแลทางร่างกายและจิตใจที่เพียงพอ
- ผู้เสียหายควรได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายและความช่วยเหลือรูปแบบอื่น ผ่านกระบวนการอาญาแพ่ง หรือกระบวนการอื่นใด
- ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กควรได้รับความช่วยเหลือและความคุ้มครองที่เหมาะสมตามสถานะความเปราะบาง สิทธิ และความจำเป็น
- ผู้เสียหายควรได้รับการรับรองความปลอดภัย (หากเป็นไปได้ ด้วยความสมัครใจ) ในการเดินทางกลับไปยังรัฐผู้รับและรัฐต้นทาง
- ผู้เสียหายควรเข้าถึงการเยียวยาทางกฎหมายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้

ดู สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชน (OHCHR) หลักการและแนวทางว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ (Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking)

รัฐจะต้องเข้าใจบทบัญญัติไว้ในพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ในบริบทกรอบกฎหมายเชิงบรรทัดฐานที่กว้างขึ้น เพื่อให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มาตรา 14(1) แห่งพิธีสาร กำหนดไว้ว่า ความในพิธีสารนี้จะต้องตีความให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งกฎหมายสิทธิมนุษยชน และกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

พิธีสารฯ อ้างถึงอนุสัญญาว่าด้วยสภาพของพลผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 และพิธีสารว่าด้วยสภาพของพลผู้ลี้ภัยและหลักการห้ามผลักดันกลับ ค.ศ. 1967 ไว้โดยเฉพาะเพื่อเน้นว่ารัฐมีอาจขับไล่หรือส่งผู้ลี้ภัยหรือผู้แสวงหาที่ลบลภัยกลับไปยังดินแดนที่มีความเสี่ยงว่าชีวิตหรืออิสรภาพของบุคคลเหล่านั้นอาจถูกคุกคามเนื่องจากเหตุผล

ทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ สมาชิกภาพของกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่งหรือความคิดเห็นทางการเมือง¹ นอกจากนี้แล้ว มาตรา 14(2) แห่งพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ยังกำหนดไว้ว่ามาตรการที่บังคับใช้จะต้องสอดคล้องกับหลักการระหว่างประเทศว่าด้วยการไม่เลือกปฏิบัติ นั่นคือ บุคคลย่อมมีอาจถูกเลือกปฏิบัติเพราะเหตุพื้นฐานแห่งลักษณะรวมถึงสถานะการโยกย้ายถิ่นฐานหรือสถานะอื่นใดของบุคคลเหล่านั้น

การห้ามผลักดันกลับในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
พันธะหน้าที่ที่ผูกพันรัฐไว้ว่า ห้ามส่งบุคคลใดกลับไปยังดินแดนที่ซึ่งมีความเสี่ยงว่าชีวิตหรืออิสรภาพของบุคคลเหล่านั้นอาจถูกคุกคามหรือบุคคลนั้นอาจถูกกลั่นแกล้งนั้น นำมาปรับใช้ได้กับทุกคนและมีนัยยะคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์² โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีผู้เสียหายเป็นเด็ก คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็กกำหนดไว้ว่า “การส่งกลับประเทศต้นทางมิใช่ทางเลือกหากมี “ความเสี่ยงที่มีมูลเหตุให้เชื่อ” ว่าการเดินทางกลับประเทศจะนำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของเด็ก และโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการบังคับใช้หลักการห้ามผลักดันกลับ การส่งผู้เสียหายกลับประเทศจะเกิดขึ้นตามหลักได้ก็ต่อเมื่อการส่งกลับเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก”³

กรณีเด็กเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ มาตรา 39 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (the Convention on the Rights of the Child: CRC) กำหนดให้รัฐส่งเสริมการเยียวยาเด็กทางร่างกายและจิตใจและการนำผู้เสียหายกลับเข้าสู่ชุมชน มาตรา 3 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กกำหนดให้รัฐพิจารณาประโยชน์สูงสุดของเด็กในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเด็ก การพิจารณาผลประโยชน์สูงสุดของเด็กควรผนวกอย่างเป็นทางการกับกระบวนการและแนวปฏิบัติในการให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายที่เป็นเด็ก หากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มีเหตุให้เชื่อว่ามีอายุต่ำกว่า 18 ปี ควรให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองที่สูงกว่ามาตรฐานตามที่กำหนดไว้แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็ก โดยไม่ต้องพิสูจน์อายุเด็ก จนกว่าจะสามารถยืนยันอายุได้จากกระบวนการประเมินอายุที่เหมาะสม บุคคลที่อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐใดรัฐหนึ่ง รวมทั้งบุคคลที่มีที่พักเมืองของรัฐนั้น ต่างมีสิทธิมนุษยชนหลัก กติกา

คำแนะนำ: การนำบทบัญญัติในการให้คุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศมาปฏิบัติ:

รัฐได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติตามรัฐอื่นที่ดำเนินการเกินมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้พิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ เช่น การจัดให้มีโครงการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่อยู่นอกเหนือและเสริมกระบวนการอาญา

1 ดู มาตรา 33(1) แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสภาพของพลผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 (Refugee Convention relating to the Status of Refugees), มาตรา 3 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน (Convention against Torture) และมาตรา 16 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันบุคคลจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance) ดู มาตรา 7 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ตีความไว้ว่าห้ามผลักดันกลับ ดู คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (HRC), ความเห็นทั่วไปของ CCPR ฉบับที่ 20: มาตรา 7 (อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี) (Prohibition of Torture, or Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment), 10 มีนาคม 1992, ย่อหน้า 9.

2 อนุสัญญาว่าด้วยสภาพของพลผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951, Article 33(1) และดู พิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์, มาตรา 14, และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง, 16 ธันวาคม 1966, มาตรา 6 และ 7 หลักการห้ามผลักดันกลับนี้ มีสถานะเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศแล้วในปัจจุบัน

3 คณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก, ความเห็นทั่วไป ฉบับที่ 6 (2005), การปฏิบัติต่อเด็กที่เดินทางเพียงลำพังและถูกพลัดพรากจากประเทศต้นทาง (Treatment of unaccompanied and separated children outside their country of origin), ย่อหน้า 84 รัฐควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดผลประโยชน์สูงสุดของเด็กสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยที่ไม่นำผลประโยชน์ของเด็กมาเทียบเคียงกับผลประโยชน์อื่น ๆ รวมถึงผลประโยชน์ของรัฐ อำนาจอธิปไตยเพิ่มเติมได้ที่ แนวปฏิบัติของ UNHCR ว่าด้วยการกำหนดผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก (UNHCR Guidelines on Determining the Best Interests of the Child), UNHCR, พฤษภาคม 2008, เข้าถึงได้จาก: <http://www.refworld.org/docid/48480c342.html>

ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ซึ่งได้กำหนดสิทธิในการครอบครองอิสระภาพจากการเป็นทาส การตกอยู่ภายใต้ภาวะจำยอม และ แรงงานบังคับนั้น ได้บัญญัติสิทธิในการเข้าถึงการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิตามอนุสัญญา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้กำหนดไว้ว่า สิทธิในการเข้าถึงการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมพันธะหน้าที่ในการนำผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี และการชดเชยค่าเสียหายที่เหมาะสมแก่ผู้เสียหาย

มีบรรทัดฐานและมาตรฐานหลายประการที่เน้นให้เห็นว่ารัฐมีพันธะหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและพยานที่มีชีพพลเมืองของรัฐ⁴ ในส่วนนี้ ความในมาตรา 5(b) แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ และมาตรา 16(2) แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและสมาชิกในครอบครัวสอดคล้องกันเป็นพิเศษ ภายใต้ข้อกำหนดแห่งกฎหมายเหล่านี้ รัฐภาคีถูกกำหนดให้จัดหาความคุ้มครองตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีประสิทธิภาพแก่บุคคลทุกคน ทั้งผู้ที่อยู่ในสถานการณ์ไม่ปกติ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางกายหรือทางเพศ หรือไม่ว่าจะต้องโทษโดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือหน่วยงานภาคเอกชนก็ตาม

อนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) หลายฉบับก็นำมาบังคับใช้เช่นกัน อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 29 ว่าด้วยการเกณฑ์แรงงานบังคับหรือแรงงานภาคบังคับ (1930) และพิธีสารที่เกี่ยวข้อง ค.ศ. 2014 (มิถุนายน 2014) มีผลในการยกระดับความคุ้มครองผู้เสียหายจากการเป็นแรงงานบังคับและการค้ามนุษย์ ข้อเสนอแนะฉบับที่ 203 ว่าด้วยแรงงานบังคับ (มาตรการเสริม) กำหนดมาตรการคุ้มครองรวมถึงค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย และอนุสัญญาฉบับที่ 182 ว่าด้วยรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก กำหนดความคุ้มครองให้แก่เด็ก นอกจากนี้ อนุสัญญาฉบับที่ 189 ว่าด้วยงานที่มีคุณค่าของแรงงานในครัวเรือน (2011) ยังกำหนดให้รัฐภาคีส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของแรงงานในครัวเรือนทั้งหมดโดยกำหนดให้จัดทำสัญญาเพื่อรับรองว่าแรงงานเหล่านั้นมีสิทธิถือเอกสารเดินทางและเอกสารแสดงตนของตนเอง และวางระเบียบหน่วยงานจัดจ้างงานภาคเอกชน

1.2. ความท้าทายในการให้ความคุ้มครอง

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์⁵ - โดยไม่คำนึงถึงสถานะการโยกย้ายถิ่นฐานหรือสถานะอื่นใด - จะต้องได้รับความคุ้มครองจากภัยอันตรายอื่นเพิ่มเติม รัฐมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายเพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชนของบุคคลเหล่านั้น การให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย รวมถึงการคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นพยานในกระบวนการพิจารณาตัดสินอาญาคือรากฐานสำคัญในการตอบโต้การค้ามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม ดังที่นิยามไว้ในมาตรา 3 แห่งพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์⁶

นอกจากความท้าทายเบื้องต้นจากการคัดแยกผู้เสียหายแล้ว⁷ ยังมีความท้าทายอีกหลายประการที่รัฐประสบระหว่างปฏิบัติตามพันธะหน้าที่ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจลังเลในการขอรับความคุ้มครองจากรัฐเนื่องจากเหตุผลบางประการที่คล้ายคลึงกันกับกรณีผู้เสียหายไม่ประสงค์จะแสดงตนว่าเป็นฐานะผู้เสียหายต่อหน้าเจ้าหน้าที่รัฐ⁸ ผู้เสียหายอาจไม่ไว้วางใจและขาดความมั่นใจในสถาบันรัฐรวมถึงความสามารถในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและครอบครัวจากอันตราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากสมาชิกในครอบครัวของผู้เสียหายพำนักอยู่ในรัฐหรือเขตอำนาจรัฐ ผู้เสียหายบางรายอาจยอมตกอยู่ในความควบคุมของผู้ค้ามนุษย์มากกว่าเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แต่ละรายมีอายุ เพศ มิติเพศ สถานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และภูมิหลังทางครอบครัวเนื่องจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แต่ละรายมีอายุ เพศ มิติเพศ สถานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และภูมิหลังทาง

4 เช่น บทบัญญัติเรื่องความคุ้มครองผู้เสียหายและพยานจาก ปฏิญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจในทางมิชอบ (UN Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power), A/RES/40/34, (29 พฤศจิกายน 1985), (มาตรา 6(d)); แนวทางดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายที่เป็นเด็ก (Guidelines on Justice in Matters Involving Child Victims and Witnesses) (ฉบับที่ 32-34); มาตรา 24 ถึง 26 แห่ง UNTOC; มาตรา 6 ถึง 8 แห่งพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์; มาตรา 16(2) แห่งพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ เพื่อเสริมอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในรูปองค์การ (Pro-protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea, and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) (พิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน); และมาตรา 32 แห่งสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ, อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง (United Nations Convention Against Corruption), 31 ตุลาคม 2003, A/58/422.

5 แนวนโยบายฉบับที่ 31 ระบุว่า "การค้ามนุษย์" (human trafficking) เพื่อหมายถึงคำว่า "การค้ามนุษย์" (trafficking in persons) ตามที่นิยามไว้ในมาตรา 3 แห่งพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานโดยเฉพาะสตรีและเด็ก (พิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์) ดูแนวนโยบายว่าด้วยการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์, กระบวนการบาทลี, 2015

6 อ่านข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ แนวนโยบายในการกำหนดให้การค้ามนุษย์เป็นความผิดอาญา, กระบวนการบาทลี, 2014

7 อ่านข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ แนวนโยบายในการคัดแยกผู้เสียหาย, กระบวนการบาทลี, 2015

8 อ่านข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ แนวนโยบายในการคัดแยกผู้เสียหาย, กระบวนการบาทลี, 2015, ตอนที่ 2.2

ครอบครัวที่แตกต่างกัน ข่ายยังมีประสบการณ์ แรงจูงใจ และเป้าหมายที่แตกต่างกัน ดังนั้นการใช้ “ทางออกเดียวแก้ ปัญหาทั้งหมด” จึงมิใช่แนวทางที่ใช้ได้ผล⁹ ผู้เสียหายที่มีโชคร้ายและไม่มียศพยานในประเทศที่ตนถูกคัดแยก อาจพบ อุปสรรคในการเข้าถึงบริการคุ้มครอง การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน หรือการติดตามข้อเรียกร้อง ทั้งที่บุคคล ทุกคน ไม่ว่าจะมียศสถานะการโยกย้ายถิ่นฐานเช่นไร ควรได้รับสิทธิในการเข้าถึงบริการเหล่านั้น¹⁰

1.3. ประเด็นพิจารณาในการให้ความคุ้มครอง: พันธะหน้าที่และส่วนได้เสียที่สำคัญ

การให้ความคุ้มครองผู้เสียหายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตอบโต้การค้ำมนุษย์อย่างครอบคลุม¹¹ หากผู้เสียหายมิได้รับ ความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลเหล่านั้นอาจตกเป็นผู้เสียหายในการแสวงหาประโยชน์ต่อไป ไม่มีวันหลุด พ้นจากการ ถูกแสวงหาประโยชน์ หรือตกอยู่ในวงจรการค้ามนุษย์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองผู้เสียหายโดย ไม่คำนึงว่าบุคคลเหล่านั้นจะยินยอมให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือไม่ หากผู้เสียหายยินยอมมีส่วนร่วม ในการสืบสวนหรือ การฟ้องคดี ค่าให้การของผู้เสียหายอาจเป็นพยานหลักฐานสำคัญในการต่อยอดผลประโยชน์ ของรัฐในการสืบเบาะแส สืบสวน และนำผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี ซึ่งขณะเดียวกันก็ถือเป็นการส่งเสริมการป้องกันและ ป้องปรามอาชญากรรมด้วย การรับประกัน ว่าผู้เสียหายจะได้รับความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มความเป็นไป ได้ที่ผู้เสียหายจะสามารถให้ความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในการนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี

เพื่อให้มาตรการมีประสิทธิภาพ รัฐควรใช้นโยบายที่เน้นผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางและครอบคลุม โดยคำนึงถึงความจำเป็น และผลประโยชน์ของผู้เสียหายแต่ละราย ประเด็นพิจารณาในการกำหนดมาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือผู้เสียหายมีดัง ต่อไปนี้

ผู้เสียหายบางรายอยากกลับประเทศภูมิลำเนาเพื่อพบครอบครัวของตนอีกครั้ง แต่ผู้เสียหายบางรายอาจไม่สามารถ กลับไปยังชุมชนของตนได้ทันที และอาจต้องการขอรับค่าปรึกษา เยียวยาทางร่างกายและจิตใจ และ/หรือ เรียกร้องค่า ชดเชยทางกฎหมาย รวมถึงร่วมมือในกระบวนการสืบสวนและดำเนินคดีการค้ามนุษย์

- ผู้เสียหายบางรายอยากกลับประเทศภูมิลำเนาเพื่อพบครอบครัวของตนอีกครั้ง แต่ผู้เสียหายบางรายอาจไม่สามารถกลับไปยังชุมชนของตนได้ทันที และอาจต้องการขอรับค่าปรึกษา เยียวยาทางร่างกายและจิตใจ และ/หรือ เรียกร้องค่าชดเชยทางกฎหมาย รวมถึงร่วมมือในกระบวนการสืบสวนและดำเนินคดีการค้ามนุษย์
- ผู้เสียหายบางรายอาจไม่มีโอกาสได้เดินทางกลับเพราะผู้จัดหาในกระบวนการค้ามนุษย์หรือบุคคลอื่นๆที่ พานักในประเทศภูมิลำเนาของตนอาจเป็นภัยคุกคามต่อบุคคลเหล่านั้นต่อไป ในกรณีนี้ แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดคือ การจัดหามาตรการการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืนในรัฐที่คัดแยกผู้เสียหายดังกล่าวหรือในรัฐอื่น
- บริการคุ้มครองของรัฐไม่ควรตัดสิทธิ์หรือละเลยการให้ความคุ้มครองบุคคลบางกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้เสียหายเพศ ชายหรือผู้เสียหายจากค้ำมนุษย์ภายในประเทศ
- มาตรการคุ้มครองต้องปรับให้เหมาะสมกับความจำเป็นของผู้เสียหายแต่ละรายและใช้ผู้ให้บริการที่มีทักษะ และประสบการณ์เฉพาะด้านในการเผชิญหน้ากับความท้าทายผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ประสบ ผู้เสียหาย บางรายอาจเสี่ยงจากภัยคุกคามจากผู้ค้ามนุษย์ ในขณะที่บางรายอาจพบอุปสรรคในการเข้าถึงความคุ้มครอง ที่พึงได้รับ ผู้เสียหายบางรายอาจต้องการเวลาในการฟื้นฟูมากกว่าผู้เสียหายรายอื่น หรือจำเป็นต้องได้รับการ บริการบางประการเพื่อช่วยให้ผู้เสียหายฟื้นฟูตนเองได้
- การตรวจสอบว่าผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองที่เฉพาะเจาะจงครบถ้วนหรือไม่ มักอาศัยความร่วมมือ กับหน่วยงานที่มีใช้รัฐที่มีทักษะเฉพาะ และสามารถช่วยรัฐในการปฏิบัติตามพันธะหน้าที่ในการคุ้มครอง ผู้เสียหายได้
- ผู้เสียหายควรมีอัตตาณัติและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและการคุ้มครอง ควร พิจารณาความจำเป็นเฉพาะอย่างของผู้เสียหายแต่ละราย รวมถึงความจำเป็นที่เกิดจากอายุ เพศ มติเพศ ความเปราะบางทางเพศ สัญชาติ ชาติพันธุ์ หรือ ที่มาทางสังคม ความพิการ และลักษณะอื่น

ความจำเป็นในการรับความคุ้มครองของผู้เสียหายอาจเปลี่ยนไปตั้งแต่กระบวนการคัดแยกผู้เสียหายตลอดจนการมีส่วนร่วม ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการรับฟังผลจากกระบวนการดังกล่าว ด้วยเหตุนี้แล้ว รัฐจึงจำเป็นต้องประเมิน ความเสี่ยงอย่างสม่ำเสมอเพื่อตรวจสอบให้แน่ชัดว่าบริการให้ความคุ้มครองปรับตามความจำเป็นที่เปลี่ยนไปหรือไม่

⁹ บางรัฐ ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ได้รับความคุ้มครองที่ดีพอ เนื่องจากผู้เสียหายมีลักษณะบางประการ เช่น ที่พักที่ปลอดภัยในสถานที่ คุ้มครองอาจให้บริการเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นสตรีเท่านั้น

¹⁰ อ่านข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ แนวนโยบายในการคัดแยกผู้เสียหาย, กระบวนการบาทลี, 2015, ตอนที่ 2.2

¹¹ อ่านข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ แนวนโยบายในการคัดแยกผู้เสียหาย, กระบวนการบาทลี, 2015, ตอนที่ 2.1 “ทำไมการคัดแยกผู้เสียหายจึงสำคัญ”

เนื่องจากการค้ามนุษย์มักเกิดขึ้นในลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติ รัฐจำเป็นต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่า ก) โครงการคุ้มครองผู้เสียหายมีผลบังคับใช้กับทั้งผู้เสียหายที่ถือสัญชาติรัฐนั้นและผู้เสียหายที่ไม่ได้ถือสัญชาติรัฐนั้น และ ข) รัฐลงนามความร่วมมือในระดับทวิภาคี ระดับภูมิภาค และระดับพหุภาคี ตามบทบัญญัติในอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่อยู่ในรูปองค์กร และพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ เพื่อรับประกันว่าปัญหาเขตแดนและอำนาจเขตรัฐจะไม่เป็นอุปสรรคต่อความสามารถของรัฐในการปฏิบัติตามพันธะหน้าที่ว่าด้วยการคุ้มครองผู้เสียหาย ตัวแทนกงสุลในรัฐผู้รับอาจมีบทบาทสำคัญในการคัดแยกผู้เสียหายและจัดหาความช่วยเหลือและความคุ้มครองโดยพลัน ตั้งแต่ได้รับการติดต่อจากผู้เสียหายเป็นครั้งแรก และควรมีความพร้อมในการปฏิบัติดังกล่าว¹²

แนวทางผู้เสียหายเป็นศูนย์กลางควรพิจารณาถึงความปลอดภัย การรักษาความลับ และการไม่เลือกปฏิบัติ โดยไม่คำนึงว่าผู้เสียหายจะให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือไม่

ความปลอดภัย: ผู้ค้ามนุษย์มิได้เป็นภัยอันตรายต่อผู้เสียหายแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นอันตรายต่อครอบครัวของบุคคลเหล่านั้นด้วย

- ควรให้ความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายและครอบครัวของผู้เสียหายรวมทั้งบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย

การรักษาความลับ: การเปิดเผยความลับของผู้เสียหายอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้เสียหายและครอบครัว ผู้เสียหายมักกลัวเลื่อมเสียชื่อเสียงจากกระแสทางสังคมและจากครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการค้ามนุษย์เพื่อแสวงหาประโยชน์ทางเพศ เพื่อคลายข้อวิตกกังวลเหล่านี้ รัฐควร

- แบ่งปันข้อมูลผู้เสียหายก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายเท่านั้น และควรจำกัดการส่งต่อข้อมูลให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อรักษาความลับและข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหาย
- หากผู้เสียหายยินยอมเปิดเผยข้อมูลแก่หน่วยงานจำเพาะเพื่อประโยชน์ในทางราชการ ควรแจ้งหน่วยงานที่ได้รับข้อมูลดังกล่าวหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ สื่อ ให้ทราบถึงการรักษาความลับของข้อมูลดังกล่าว

การไม่เลือกปฏิบัติ: มาตรการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ควรครอบคลุมผู้เสียหายทุกประเภทโดยไม่เลือกปฏิบัติ

- ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะต้องได้รับความคุ้มครอง โดยไม่คำนึงถึงลักษณะของบุคคลเหล่านั้น¹³
- รัฐไม่เพียงแต่รับการเลือกปฏิบัติแต่ยังควรใช้ขั้นตอนต่อต้านการเลือกปฏิบัติของหน่วยงานภาคเอกชนหรือผู้มีบทบาทของรัฐที่มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

คำแนะนำ: ตรวจสอบให้แน่ใจว่าแนวทางคุ้มครองยึดหลักผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง

ตรวจสอบให้แน่ใจว่าแนวทางต่างๆ ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยึดหลักผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายและครอบครัว และการรักษาความลับของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย โครงการคุ้มครองผู้เสียหายควรมีผลบังคับใช้ครอบคลุมผู้เสียหายทั้งหมดตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติ และควรปรับใช้ได้อย่างยืดหยุ่นตามความจำเป็นของผู้เสียหายแต่ละรายผ่านความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพกับองค์การนอกภาครัฐที่รับหน้าที่เฉพาะ

12 ดู: แนวปฏิบัติในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในฐานะเพื่อนมนุษย์: โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการทางกงสุลและเจ้าหน้าที่เขตแดน (Guidelines for the Identification of Victims of Trafficking in Human Beings: Especially for Consular Services and Border Guards), สหภาพยุโรป, 2013.

13 อ่านข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ตอนที่ 1.2.

ตอนที่ 2:

การนำมาตรการคุ้มครองไปปฏิบัติ

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจต้องการความช่วยเหลือตามบริบทสำคัญต่อไปนี้

- 1. ความคุ้มครองเบื้องต้น
- 2. ความคุ้มครองระหว่างกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- 3. ความคุ้มครองเพื่อความปลอดภัยอย่างยั่งยืน และการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายในการกลับคืนสู่ชุมชน¹⁴

ความจำเป็นในการได้รับความคุ้มครองของผู้เสียหายแต่ละรายจะเปลี่ยนไปตามขั้นตอนปฏิบัติงานแต่ละขั้น รัฐจึงจำเป็นต้องประเมินความเสี่ยงระหว่างดำเนินมาตรการแต่ละขั้นเพื่อตรวจสอบให้แน่ชัดว่าความคุ้มครองดังกล่าวปรับตามความจำเป็นที่เปลี่ยนไปอย่างเหมาะสมหรือไม่

2.1. ความคุ้มครองเบื้องต้น

ลักษณะความคุ้มครองที่ให้แกผู้ที่สันนิษฐานว่าเป็นผู้เสียหายหลังจากผ่านขั้นตอนการคัดแยกแล้ว ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการต่อยอดแผนคุ้มครองที่ผู้ให้บริการนำไปใช้ได้สำเร็จ โดยเฉพาะมาตรการคุ้มครองที่ให้แกผู้เสียหายในขั้นนี้ สิ่งสำคัญคือการสร้างความไว้วางใจและบ่มเพาะความร่วมมือระหว่างผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และผู้ให้บริการ การให้ความคุ้มครองที่ปลอดภัยและเพียงพอต่อความจำเป็นของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้น มีความขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เสียหายในการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่

จุดประสงค์หลักของการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น คือ เพื่อระบุและจัดการความจำเป็นโดยพลันของผู้เสียหาย รวมทั้งคลายความวิตกกังวลของบุคคลเหล่านั้น อันได้แก่

- ความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัย ความมั่นคงของผู้เสียหาย ครอบครัว และบุคคลใกล้ชิด
- การเข้าถึงปัจจัยพื้นฐาน อาทิ อาหาร เสื้อผ้า และสถานที่คุ้มครองที่ปลอดภัย
- การติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและการติดตามสถานะของครอบครัวเมื่อไม่มีเหตุให้เชื่อว่าบุคคลเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และการติดต่อดังกล่าวปลอดภัยต่อผู้เสียหายและครอบครัว
- การรักษาทางการแพทย์เร่งด่วน
- การให้คำแนะนำด้านกฎหมายและด้านการโยกย้ายถิ่นฐาน

ในจุดนี้เองที่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะได้รับแจ้งข้อมูลโดยละเอียดเกี่ยวกับสิทธิของตน รวมทั้งขอบเขต ลักษณะ และหน้าที่ในการช่วยเหลือและโปรแกรมคุ้มครองรวมทั้งพันธมิตรที่และความรับผิดชอบที่มากับบริการ การแจ้งข้อมูลต่างๆ ควรกระทำก็ต่อเมื่อผู้เสียหายสามารถแยกแยะได้อย่างเพียงพอและเข้าใจสาระข้อมูลทั้งหมดที่ให้ รัฐอาจจะต้องนำนักแปล/ล่ามเข้ามาปฏิบัติหน้าที่หากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ไม่พูดภาษาเดียวกันกับภาษาที่ใช้ในรัฐ

ที่คัดแยกผู้เสียหาย การแจ้งให้ผู้เสียหายทราบว่ามี

ให้ความช่วยเหลืออาจช่วยคลายความวิตกกังวลและช่วยให้บุคคลเหล่านั้นตัดสินใจขั้นตอนและกระบวนการขั้นต่อไป การดูแลแต่เนิ่นๆ เป็นสิ่งสำคัญในการให้การกำหนดขั้นตอนเพื่อการสนับสนุนระยะยาวอย่างยั่งยืน และทำให้ผู้เสียหายมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับบริการความคุ้มครองประเภทต่างๆ ตามที่ต้องการและตัดสินใจได้ว่ามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือไม่

คำแนะนำ: ให้คุ้มครองผู้เสียหายไม่ว่าผู้เสียหายจะให้ความร่วมมือหรือไม่

รัฐควรปฏิบัติตามพันธหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายโดยไม่คำนึงถึงสถานะการโยกย้ายถิ่นฐานหรือสถานะอื่นใด รวมทั้งไม่นำความสมัครใจในการให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาพิจารณา

¹⁴ อ่านข้อมูลเพิ่มเติมเรื่องการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตั้งแต่ได้รับการติดต่อครั้งแรกตลอดจนขั้นตอนการสอบปากคำ (รวมถึงขั้นตอนอื่นๆ ที่กระทำเพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมทางอาญา) ได้ที่ แผนนโยบายในการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์, กระบวนการบาทลี, 2015.

ผู้เสียหายที่คาดว่าจะจะเป็นเด็กควรถูกส่งตัวไปยังหน่วยงานคุ้มครองเด็กโดยพลันเพื่อประเมินอายุที่แท้จริง และจัดตั้งผู้ปกครองตามกฎหมาย ตลอดจนกำหนดผลประโยชน์สูงสุดของเด็กในการให้การดูแลชั่วคราวตามความเหมาะสม หากเด็กดังกล่าวมีผู้ติดตาม รัฐควรตัดสินใจว่าผู้ปกครองเด็กสามารถเป็นผู้แทนผลประโยชน์สูงสุดของเด็กได้หรือไม่ เช่น กรณีผู้ปกครองตกเป็นผู้ต้องสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ เป็นต้น¹⁵ หน้าที่ของผู้ปกครองได้แก่ การตรวจสอบให้แน่ใจว่าเด็กได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม มีที่พัก ได้รับการดูแลสุขภาพ การสนับสนุนทางจิตสังคม การศึกษา และการสนับสนุนด้านภาษา รวมทั้งให้เด็กได้รับทราบถึงสิทธิของตน และให้ความช่วยเหลือในการกำหนดมาตรการคุ้มครองที่ยั่งยืนเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

ข้อควรระวัง

มีความเสี่ยงว่าผู้ค้ามนุษย์อาจพยายามแทรกซึมเข้ามาในโครงการคุ้มครองหรือสืบค้นข้อมูลที่ตั้งของผู้เสียหาย ผู้ให้บริการควรเฝ้าระวังความเสี่ยงนี้และไม่เปิดเผยข้อมูลใดๆ ให้แก่บุคคลที่ไม่ทราบตัวตนและมาจากหน่วยงานที่ไม่รู้จัก

บุคคลที่เป็นผู้ติดต่อครั้งแรกกับผู้ที่จะเป็น ผู้เสียหายและเจ้าหน้าที่ที่ติดต่อกับผู้เสียหาย จะต้องใช้ขั้นตอนเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของผู้ที่คาดว่าจะเป็นผู้เสียหาย ควรใช้มาตรการที่เหมาะสมตลอดกระบวนการประเมินความเสี่ยงเพื่อจัดการความเสี่ยงดังกล่าว มาตรการความปลอดภัยอาจกระทำได้หลายรูปแบบ อาทิ การจัดส่งเจ้าหน้าที่คุ้มครอง หรือการประสานงานโดยตรงกับตำรวจ ตลอดจนให้ที่คุ้มครองที่ปลอดภัยเป็นส่วนตัว หากผู้เสียหายพำนักในสถานที่ที่ไม่ มีผู้ดูแล ควรพิจารณาขณะประเมินความเสี่ยงว่ามีความเป็นไปได้ว่าจะเกิดภัยอันตรายแก่ผู้เสียหาย

ครอบครัว เพื่อน และผู้ให้บริการหรือไม่ ทั้งนี้ควรพิจารณาการเข้าถึงการสื่อสารและความน่าเชื่อถือและศักยภาพของตำรวจท้องถิ่นด้วย สิ่งสำคัญยิ่งคือบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายทุกคนต้องเข้ารับฟังสรุปข้อมูลความปลอดภัย และหมั่นตรวจสอบความเสี่ยงที่พบบ่อยแก่ผู้เสียหายและหน่วยงาน¹⁷ เปิดเผยข้อมูลผู้เสียหายแก่ผู้อื่นก็ต่อเมื่อ “จำเป็นต้องรู้” เท่านั้น นั่นคือจะเปิดเผยข้อมูลให้แก่เจ้าหน้าที่อื่นได้ก็ต่อเมื่อจำเป็นต้องใช้ข้อมูลดังกล่าวในการดำเนินมาตรการคุ้มครองเท่านั้น

ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจได้รับการจัดหาที่พักที่ปลอดภัย โดยเป็นสถานที่ที่มีผู้ดูแลหรือมีที่ตั้งเหมาะสมตามความจำเป็นของผู้เสียหาย และควรได้รับอนุญาตให้ไปไหนมาไหนได้อย่างอิสระ ผู้เสียหายไม่ควรถูกกักขังในสถานที่ไม่ว่าจะเป็นศูนย์กักกันผู้เข้าเมือง ห้องคุมขัง หรือสถานที่ที่ปิดโดยที่ผู้เสียหายไม่ได้สามารถออกไปไหนได้อย่างอิสระ¹⁸ ผู้เสียหายอาจจำเป็นต้องได้รับการรักษาทางการแพทย์อย่างเร่งด่วน และเข้ารับการรักษาสุขภาพ รวมถึงการขอความช่วยเหลือและคำแนะนำทางกฎหมายและการโยกย้ายถิ่นฐาน

เป็นที่ยอมรับว่า อาชญากรรมประเภทนี้สร้างความบอบซ้ำทางจิตใจแก่ผู้เสียหายโดยวิสัย ดังนั้นควรปล่อยให้ผู้เสียหายได้ ‘คิดทบทวน’ เหตุการณ์ต่างๆ เพื่อฟื้นฟูจากประสบการณ์และตัดสินใจว่า

คำแนะนำ: ปล่อยให้ผู้เสียหายได้คิดทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ

ปล่อยให้ผู้เสียหายได้คิดทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อเยียวยาสภาพจิตใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายควรได้รับโอกาสทบทวนเหตุการณ์และรับความคุ้มครองที่เกี่ยวข้อง อาทิ การพ้องพันวิชาแก่ผู้เสียหายจากอาชญากรรมข้ามชาติ โดยไม่คำนึงความสมัครใจในการร่วมให้การในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี

¹⁵ ควรปรึกษาเด็กเพื่อกำหนดผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก มาตรา¹² แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (CRC) กำหนดไว้ว่า ความคิดเห็นของเด็กควรได้รับการพิจารณาให้หนักนํ้าตามสมควรแก่อายุ และวุฒิภาวะของเด็ก ในการให้คำปรึกษาแก่เด็ก ควรพิจารณาความในมาตรา ¹⁶ แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่กำหนดไว้ เด็กมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแทรกแซงโดยพลการหรือโดยมีขอบในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว หรือ หนังสือโต้ตอบและความในมาตรา¹⁷ ว่าด้วย พันธะหน้าที่ของรัฐในการรับรองสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลสนเทศของเด็ก

¹⁶ ดู แนวปฏิบัติว่าด้วยการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็ก (Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking), ข้อคิดเห็นเชิงเทคนิค UNICEF, UNICEF, 2006, หน้า16-17.

¹⁷ ดู คู่มือ IOM ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (The IOM Handbook on Direct Assistance to Victims of Trafficking), IOM, 2005, ตอนที่ 4.2.6.

¹⁸ ดู also หลักการและแนวทางว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ (Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking) (E/2002/68/Add.1), สหประชาชาติ สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, แนวปฏิบัติ 6(1).

จะให้ความร่วมมือในกระบวนการสืบสวนหรือการดำเนินคดีหรือไม่ ช่วงเวลาที่ปล่อยให้ผู้เสียหายได้ทบทวนเหตุการณ์แตกต่างกันไปแล้วแต่รัฐ โดยมีระยะเวลาตั้งแต่ 30 จนถึง 90 วัน¹⁹ ความท้าทายอีกประการจะเกิดขึ้นหากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มิใช่พลเมืองประจำรัฐและมีสถานะที่ผิดปกติในรัฐนั้น แผนคุ้มครองผู้เสียหายชาวต่างชาติอาจออกข้อตกลงเรื่องวีซ่าชั่วคราวเพื่อให้ผู้เสียหายพำนักในประเทศในระหว่างคดีหรือระหว่างการดำเนินการต่างๆ หากผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือและมีเวลาฟื้นฟูเพียงพอ และตัดสินใจประเด็นต่างๆ ในอนาคตได้แล้ว ท้ายที่สุดผู้เสียหายอาจยินยอมและสมัครใจให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หลายรัฐจัดการออกวีซ่าถาวรให้แก่ผู้เสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายสามารถพำนักในประเทศได้ เช่นกรณีผู้เสียหายได้ให้ความร่วมมือในการสืบสวนและ/หรือการดำเนินคดีกับผู้ค้ามนุษย์ และเสี่ยงว่าจะได้รับอันตรายหากถูกส่งกลับไปยังประเทศภูมิลำเนา

คำแนะนำ: ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด แนวปฏิบัติ 6 แห่งสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ว่าด้วย หลักการและแนวทางว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ เสนอว่า รัฐ หน่วยงานระหว่างรัฐ และหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐที่เกี่ยวข้องควรพิจารณา:

- ตรวจสอบให้แน่ชัดว่าผู้เสียหายไม่ได้ถูกกักกันอยู่ในศูนย์ผู้เข้าเมืองหรือสถานกักกันรูปแบบใดๆ
- ตรวจสอบให้แน่ชัดว่าผู้เสียหายมิได้ถูกบังคับให้ยอมรับความคุ้มครองหรือบริการความช่วยเหลือที่ตนมิได้ให้ความยินยอมขอรับ
- แจ้งผู้เสียหายให้ทราบสิทธิในการเข้าถึงผู้แทนทางการทูตหรือกงสุลจากรัฐที่ตนถือสัญชาติ
- ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการข่มขู่ อันตราย หรือการกลั่นแกล้งโต้ตอบจากผู้ค้ามนุษย์ รวมถึงเคารพความเป็นส่วนตัวและไม่เปิดเผยอัตลักษณ์ของผู้เสียหาย

2.2. ความคุ้มครองระหว่างดำเนินการกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผู้เสียหายไม่ควรถูกบีบบังคับให้ร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ให้อำนาจผู้เสียหายได้เลือกที่จะให้ความร่วมมือหรือไม่ สำหรับผู้เสียหายที่ยินดีและสามารถให้ความช่วยเหลือในกระบวนการสืบสวนและการนำตัวผู้ค้ามนุษย์มาลงโทษได้ ย่อมได้รับการพิจารณาคุ้มครองพิเศษเป็นสิ่งตอบแทน

การฟ้องร้องคดีการค้ามนุษย์และอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องมักอาศัยค่าเบี่ยงเบนของพยานกรณีไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุน นั่นหมายถึง คดีมักไม่ประสบความสำเร็จหากไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้เสียหาย หากผู้เสียหายไม่อาจให้พยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือ หรือขัดข้องในการให้พยานหลักฐานใดๆ อาจส่งผลร้ายต่อการยื่นคำร้องต่อศาลหรือส่งผลกระทบต่อผลการพิจารณาตัดสินในชั้นศาล ตลอดจนเป็นภัยต่อโอกาสที่รัฐจะนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

ความสามารถรัฐในการให้ผู้เสียหายเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพอาจถูกลดทอนลงหากผู้เสียหายมิได้รับการสนับสนุนในการได้มาซึ่งความพึงพอใจระหว่างกระบวนการทางกฎหมาย²⁰ การตรวจสอบให้แน่ชัดว่าผู้เสียหายได้รับการสนับสนุนและความคุ้มครองเพียงพอตลอดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงไม่เพียงจะเป็นกุญแจสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในฐานะเหยื่ออาชญากรรม แต่ยังจำเป็นการที่ผู้เสียหายในการมีส่วนร่วมที่ปลอดภัย ได้ผล และมีคุณค่า ในการนำผู้ค้ามนุษย์มาดำเนินความผิด

¹⁹ ดูตัวอย่างได้ที่ เคซี ซิมเมอร์แมนและคณะ, Stolen Smiles The physical and psychological health consequences of women and adolescents trafficked into Europe, คณะสหอนามัยและเวชศาสตร์เขตร้อนแห่งลอนดอน, 2006, หน้า 3.

²⁰ ดูตอนที่ 1.1. ด้านบน ว่าด้วยพันธะหน้าที่ของรัฐในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและตอนที่ 2.1 ว่าด้วยส่วนได้เสียในการให้ความคุ้มครอง

คำแนะนำ: ประเมินความเสี่ยงตลอดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ความจำเป็นในการได้รับความคุ้มครองของผู้เสียหายแตกต่างกันไปทั้งก่อน ขณะ และหลังการพิจารณาคดี ด้วยเหตุนี้แล้ว แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับรัฐคือ การประเมินความเสี่ยงในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ เพื่อให้แน่ใจว่าบริการความคุ้มครองที่จัดหาให้แก่ผู้เสียหายนั้นปรับเปลี่ยนและตอบสนองความจำเป็นในการได้รับความคุ้มครองที่เปลี่ยนไป

การให้ความคุ้มครองก่อนพิจารณาคดีในชั้นศาล

ในฐานะส่วนหนึ่งของการขอรับการเยียวยาจิตใจที่มีประสิทธิภาพสำหรับตนเอง ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อาจประสงค์เรียกร้องความยุติธรรมโดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หลายครั้ง ผู้เสียหายเป็นทั้งผู้ร้องทุกข์และพยานซึ่งหมายความว่าต้องมีการปรากฏตัวต่อหน้าเจ้าพนักงานขณะสืบสวน หรือขึ้นศาลในบางคดี

องค์ประกอบหลักของการให้ความคุ้มครองก่อนพิจารณาคดีในชั้นศาลเริ่มต้นระหว่างการสืบสวนและระหว่างการเตรียมคดี ควรหมั่นแจ้งผู้เสียหายเสมอ เช่น อธิบายให้ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้น กระบวนการน่าจะใช้เวลาานเท่าใด เพราะเหตุใดจึงต้องเรียกของใช้ส่วนตัวของผู้เสียหายเป็นพยานหลักฐาน ตลอดจนระยะเวลาที่จะได้ของเหล่านั้นคืนขึ้นก่อนพิจารณาคดีในชั้นศาล อาจเตรียมผู้เสียหายให้พร้อมสำหรับการพิจารณาคดี อันรวมถึงการให้ถ้อยคำเป็นพยานหลักฐานในฐานะพยาน ผ่านการให้คำปรึกษาแก่ผู้เสียหายและการสนับสนุนทางใจอื่นๆ การให้ความช่วยเหลือนี้ควรดำเนินต่อไปจนถึงพิจารณาคดีในชั้นศาล

ในบางรัฐ มีข้อกำหนดทางกฎหมายบางว่าต้องให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย/พยานที่มีความเปราะบางก่อนขึ้นพิจารณาคดีในชั้นศาล การสนับสนุนดังกล่าวอาจรวมถึงการใช้นักจิตวิทยาที่มีคุณสมบัติเพื่อเตรียมผู้เสียหายในการพิจารณาคดี เช่น พาผู้เสียหายไปเบิกความในชั้นศาล อธิบายขั้นตอนศาล และช่วยให้ผู้เสียหายเข้าใจคำถามที่อาจถูกถาม

ในกรณีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสิทธิของจำเลย การควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ค้ามนุษย์ก่อนการพิจารณาคดีอาจช่วยคุ้มครองผู้เสียหายและครอบครัวจากการกลั่นแกล้งโต้ตอบได้ การควบคุมตัวก่อนพิจารณาคดีในชั้นศาล อาจช่วยเพิ่มความอุ่นใจแก่ผู้เสียหายและครอบครัวรวมทั้งเพิ่มโอกาสในการต่อสู้คดีด้วยความเป็นธรรมยิ่งขึ้น โดยการป้องกันผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ค้ามนุษย์จากการยุ่งเกี่ยวกับพยานหลักฐาน หรือโน้มน้าวคำให้การของผู้เสียหายหรือพยานบุคคลอื่น²¹

การตัดสินใจว่าจะส่งผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ข้ามชาติกลับไปยังประเทศต้นทางระหว่างการสืบสวนเบื้องต้นและระหว่างการพิจารณาคดีหรือไม่นั้น ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหายเป็นสำคัญ การตัดสินใจดังกล่าวอาจขึ้นอยู่กับกลไกการคุ้มครองในประเทศต้นทาง ความเป็นไปได้ในการจัดการส่งตัวผู้เสียหายกลับไปยังประเทศที่มีการพิจารณาคดี หรือความเป็นไปได้ในการการนำสืบพยานทางไกล (ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือ เทคโนโลยีอื่นที่สามารถใช้ได้) ลักษณะที่คุ้มครองความเป็นส่วนตัวของพยานได้ หากไม่อาจหรือไม่เหมาะที่จะเบิกความในชั้นศาล อาจใช้บันทึกคำให้การของพยานแทนได้²²

คำแนะนำ: ให้การสนับสนุนผู้เสียหายและพยานก่อนพิจารณาคดีในชั้นศาล

บทบัญญัติเรื่องการให้ความคุ้มครองในพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ วางมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายและพยานในการค้ามนุษย์ก่อนพิจารณาคดีในชั้นศาล รัฐควรกำหนดกระบวนการจัดหาความช่วยเหลือดังกล่าวอย่างเป็นทางการ องค์การนอกภาครัฐและองค์กรประชาสังคมที่มีความสามารถและเข้าใจระบบยุติธรรมทางอาญารวมทั้งมีการอบรมผู้เชี่ยวชาญให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย อาจสามารถช่วยในการให้บริการสนับสนุนดังกล่าวได้

²¹ คู่มือการปราบปรามการค้ามนุษย์สำหรับผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Anti-Human Trafficking Training Manual for Criminal Justice Practitioners), โมดูล 11: ความจำเป็นของผู้เสียหายระหว่างกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการค้ามนุษย์, UNODC/UN.GIFT, 2009, หน้า 8.

²² คู่มือการปราบปรามการค้ามนุษย์สำหรับผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา, โมดูล 11: ความจำเป็นของผู้เสียหายระหว่างกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการค้ามนุษย์, UNODC/UN.GIFT, 2009, หน้า 7-8

การให้ความคุ้มครองระหว่างพิจารณาคดีในชั้นศาล

สำหรับผู้เสียหายส่วนใหญ่ การเบิกความในชั้นศาลถือเป็นประสบการณ์ที่ระทึกกระอ่วนใจ ลักษณะของกระบวนการพิจารณาคดีที่ก่อให้เกิดความกลัว ความวิตกกังวล อาทิ การเบิกความในฐานะพยานนั้น จะต้องลดให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

เพื่อเป็นการช่วยผู้เสียหายในการให้พยานหลักฐานในชั้นศาล บางรัฐได้กำหนดมาตรการช่วยเหลือพยานที่มีความเปราะบางและให้ความช่วยเหลือพยานในการให้คำเบิกความ มาตรการเหล่านี้มีจุดประสงค์เพื่อรับประกันว่าผู้เสียหายอยู่ในสถานะที่จะให้การเป็นประโยชน์สูงสุดต่อศาลโดยลดความเสี่ยงในการเกิดภัยอันตราย การสร้างความบอบช้ำทางจิตใจเพิ่มเติม ความกลัวเรื่องความปลอดภัยส่วนบุคคล และ/หรือ ความอับอายต่อสาธารณะที่ไม่ควร แม้ความโปร่งใสจะเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของกระบวนการที่เหมาะสม แต่ก็ต้องชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิของผู้เข้าร่วมในระบบยุติธรรมทางอาญากับความปลอดภัยและการคุ้มครองผู้เสียหายจากความทุกข์ทรมานใจ หรือความอับอายต่อสาธารณะที่ไม่ควรต้องได้รับ รัฐควรระลึกว่ามาตรการคุ้มครองผู้เสียหายที่มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังกล่าวต้องสมเหตุสมผล มีความจำเป็น และมีสัดส่วนเหมาะสม เพราะมาตรการเหล่านั้นอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยในการประชาพิจารณคดีที่เป็นธรรม

มาตรการและความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการเบิกความในชั้นศาลเพื่อคุ้มครองผู้เสียหายและพยานที่มีความเปราะบางระหว่างการพิจารณาคดี มีดังต่อไปนี้

- อนุญาตให้ผู้เสียหายเบิกความผ่านโทรศัพท์ส่วนตัวหรือการประชุมทางจอภาพ
- จำกัดการติดต่อระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยและสาธารณชน รวมถึงการติดต่อผ่านจอภาพหรือการปิดห้องพิจารณาคดี
- อนุญาตให้บุคคลที่ให้การช่วยเหลืออยู่ด้วยขณะผู้เสียหายเบิกพยานหลักฐาน
- กำหนดระเบียบที่อนุญาตให้นำพยานหลักฐานของผู้เสียหายในการพิจารณาคดีครั้งแรกมารับฟังในการพิจารณาคดีต่อไปได้ เพื่อลดความเสี่ยงในการตกย้ำความบอบช้ำทางจิตใจจากการเบิกความประเดิมซ้ำ
- อนุญาตให้ผู้เสียหายที่อยู่นอกรัฐ เบิกพยานหลักฐานผ่านการประชุมผ่านหน้าจอหากการเดินทางมายังเขตอำนาจรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อขึ้นศาลอาจสร้างภัยอันตราย ความบอบช้ำทางใจ หรือความทุกข์ทรมานใจโดยไม่ควร
- คุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายโดยการกำหนดความผิดฐานเปิดเผยชื่อผู้เสียหาย หรือลักษณะที่บ่งชี้รูปพรรณผู้เสียหายโดยไม่ได้รับอนุญาต

คำแนะนำ: ให้สนับสนุนผู้เสียหายตลอดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

รัฐควรให้ข้อมูลที่ครบถ้วนแก่ผู้เสียหาย เป็นภาษาที่ผู้เสียหายเข้าใจ ตามทางเลือกที่สามารถจัดหาให้แก่ผู้เสียหาย รวมถึงทางเลือกในการเป็นพยานในกระบวนการพิจารณาของศาล นอกจากนี้ รัฐยังควรมุ่งมั่นในการจัดหาที่ปรึกษาทางกฎหมายอิสระให้แก่ผู้เสียหายเพื่อช่วยอธิบายให้ผู้เสียหายเข้าใจสิทธิทางกฎหมาย และภาระหน้าที่

คำแนะนำ:วางมาตรการคุ้มครองพิเศษกรณีผู้เสียหายและพยานคดีค้ำมนุษย์เป็นเด็ก

รัฐอาจพิจารณากำหนดมาตรการและให้ความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการเบิกความในชั้นศาลเพื่อคุ้มครองบุคคลที่มีความเปราะบางให้บังคับใช้กับกรณีผู้เสียหายเป็นเด็กโดยอัตโนมัติ อีกทั้งอาจพิจารณาให้ความคุ้มครองเพิ่มเติม เช่น การพ่นผ่นให้น้ำเทปบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เสียหายและ/หรือพยานที่เป็นเด็ก ของตำรวจมาใช้เป็นพยานหลักฐานที่ได้จากคำให้การโดยตรง อย่างไรก็ตาม มิควรกำหนดให้ผู้เสียหายที่เป็นเด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเด็กประสบกับความบอบช้ำทางจิตใจแสนสาหัส

กระบวนการฟ้องคดีในบางรัฐ ใช้ผู้ช่วยพยานโดยเฉพาะหรือมีเจ้าหน้าที่ติดตามผู้เสียหายเพื่อลดความตึงเครียดและความบอบช้ำทางจิตใจโดยการให้ข้อมูลแก่ผู้เสียหายและการให้การสนับสนุนแบบตัวต่อตัว และการร่วมปรากฏตัวต่อหน้าศาลพร้อมผู้เสียหาย องค์การประชาสังคมสามารถจัดหาแหล่งข้อมูลการดูแลผู้เสียหายเพิ่มเติมอันมีค่า เพื่อช่วยเหลือผู้เสียหายขณะดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีได้

รัฐอาจพิจารณาอนุญาตให้ผู้เสียหายเขียนรายงานผลกระทบต่อผู้เสียหายตามความสมัครใจหลังคณะลูกขุนออกคำตัดสิน และผู้กระทำความผิดถูกลงโทษแล้วเพื่อแจกแจงความเสียหายที่ตนประสบต่อศาล รายงานผลกระทบต่อผู้เสียหายอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายในกระบวนการฟื้นฟูตนเอง รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้อธิบายให้ผู้พิพากษาเข้าใจผลกระทบของอาชญากรรมต่อร่างกาย จิตใจ สถานะทางการเงิน และ/หรือ สถานะทางสังคม รายงานผลกระทบต่อผู้เสียหายยังมีประโยชน์ ต่อไปนี้:

- ลดทัศนคติสังคมต่อการมองผู้เสียหายเป็นคนแปลกแยกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- ทำให้คำตัดสินลงโทษโปร่งใสและสะท้อนเสียงทางสังคมต่ออาชญากรรมแจ่มชัดขึ้น
- สนับสนุนการฟื้นฟูสภาพผู้ค้ำมนุษย์โดยชี้ให้ผู้ค้ำมนุษย์เห็นผลกระทบของความผิดที่ตนก่อ

รัฐที่พิจารณาใช้รายงานผลกระทบต่อผู้เสียหาย ควรตรวจสอบให้แน่ชัดว่ามีมาตรการคุ้มกันบางประการ อันรวมถึง การห้ามอย่างชัดแจ้งมิให้ผู้เสียหายออกความเห็นเรื่องคำตัดสินลงโทษที่ควรจะเป็น หรือการห้ามใช้ถ้อยคำรุนแรง ข่มขู่ คุกคาม หรือก่อกวนในรายงานผลกระทบ ควรเปิดโอกาสให้ผู้ค้ำมนุษย์ได้พิสูจน์ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในรายงานผลกระทบต่อผู้เสียหาย

คำแนะนำ: ตรวจสอบให้แน่ใจว่าไม่ได้ใช้มาตรการให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองเป็นเครื่องจูงใจในการให้ความร่วมมือ

ควรจัดหามาตรการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายในลักษณะที่ไม่ใช่เป็นเครื่องจูงใจ อันเป็นเหตุให้กระทบต่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดี สิ่งต่างๆ ที่จัดทำให้แก่ผู้เสียหาย เช่น ที่พักและวิชา ฯลฯ ควรบันทึกเป็นหลักฐานและตรวจสอบความเหมาะสม หากพบการใช้ความช่วยเหลือในทางมิชอบให้ระบุและจัดการโดยพลัน

การให้ความคุ้มครองหลังพิจารณาคดีในชั้นศาล

การให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายไม่ควรหยุดเมื่อกระบวนการดำเนินคดีทางอาญาเสร็จสิ้นแล้ว แต่ให้คำนึงความจำเป็นแท้จริงของผู้เสียหายแต่ละราย หลังการพิจารณาคดีในชั้นศาล เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือพยาน หรือเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจอื่นๆ ควรแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับผลของการพิจารณาคดีและสิ่งที่ตามมาอื่นๆ ให้ผู้เสียหายทราบรวมถึงบทลงโทษที่ต้องระวางแก่ผู้ค้ำมนุษย์ ระยะเวลาต้องโทษ กำหนดปล่อยตัวผู้ค้ำมนุษย์ ตลอดจนโอกาสในการอุทธรณ์ใดๆ ที่พึงเกิดขึ้น และรัฐต้องปรับมาตรการคุ้มครองผู้เสียหายตามความเหมาะสมโดยพูดคุยกับผู้เสียหายและโดยพิจารณาข้อวิตกกังวลของผู้เสียหายประกอบ

หลังการพิจารณาคดีแล้ว การข่มขู่ และคุกคามผู้เสียหาย ครอบครัว หรือเพื่อนอาจเพิ่มขึ้น รัฐควรพิจารณาความจำเป็นในการให้ความคุ้มครองพยานและมาตรการความปลอดภัยส่วนบุคคลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการอนุญาตให้ผู้เสียหายพยานในเขตอำนาจรัฐได้หากผู้เสียหายมีโอกาสได้รับอันตรายเมื่อกลับไปยังประเทศต้นทาง²³ นอกจากอันตรายจากการกลั่นแกล้งโต้ตอบหรือการนำผู้เสียหายมาค้ำมนุษย์ซ้ำแล้ว การประเมินความเสี่ยงที่พึงเกิดจากการให้ความช่วยเหลือหรือความคุ้มครองไม่เพียงพอในรัฐต้นทางอาจเป็นตัวตัดสินว่าควรส่งผู้เสียหายกลับไปยังรัฐภูมิสำเนาหรือควรออกใบอนุญาตเป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรในรัฐที่พิจารณาคดีหรือรัฐอื่นใดหรือไม่²⁴

²³ ดู มาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืนในส่วนที่ 3.3 ด้านล่าง

²⁴ ดู มาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืนในส่วนที่ 3.3 ด้านล่าง

2.3. มาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืน

มาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืนเริ่มตั้งแต่ติดต่อผู้เสียหายเป็นครั้งแรก เมื่อประเมินความจำเป็นของผู้เสียหายที่ได้รับการคัดแยกไต่โดยการตอบสนองความจำเป็นทันที เช่น การให้ที่พักชั่วคราว การดูแลทางการแพทย์ ความปลอดภัยและความมั่นคง มาตรการดังกล่าวอาจดำเนินการได้ในรัฐต้นทาง รัฐทางผ่าน หรือรัฐปลายทาง ขณะที่ “มาตรการคุ้มครอง” เกี่ยวข้องกับการนำผู้เสียหายออกจากการควบคุมของผู้ค้ามนุษย์ และบรรเทาความเสี่ยงโดยพลัน “มาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืน” กลับมีความครอบคลุมและไม่ใช่เพียงการดำเนินการตามความจำเป็นทันทีของผู้เสียหาย แต่เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ให้ฟื้นฟู อดทนได้ดีและพร้อมเข้าเป็นส่วนหนึ่งหรือกลับเข้าสู่ชุมชนอีกครั้ง

มาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืน อาจรวมถึงมาตรการตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้เสียหายเข้าถึงโอกาสระยะยาวในการจะหลุดจากสถานการณ์ที่ทำให้ตนตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในครั้งแรกได้ เช่น บริการต่างๆ ด้านการศึกษา การฝึกอบรม ความเป็นอยู่ และโอกาสในการจ้างงาน ช่วยแก้ปัญหาความเปราะบางและสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมและเศรษฐกิจของผู้เสียหาย มาตรการบางอย่างที่จัดหาให้แก่ผู้เสียหายตั้งแต่ได้รับการติดต่อเป็นครั้งแรก อาจจำเป็นต้องคงอยู่ หรือจัดหาให้ต่อไป เช่น การให้ที่พักต่อเนื่อง การดูแลทางการแพทย์และทางจิตใจและการให้คำปรึกษา และการรับประกันความปลอดภัยและความมั่นคงของผู้เสียหาย

เป้าหมายสูงสุดของการให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองผู้เสียหายอย่างยั่งยืน คือการรับประกันว่าผู้เสียหายที่ได้รับความช่วยเหลือสามารถรับมือกับปัญหาที่ตนเคยประสบ พึ่งพิงตนเองได้ และมีส่วนร่วมกับชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ทั้งทางเศรษฐกิจและทางสังคม หากเราสามารถบรรลุเป้าหมายนี้ได้ อาจเพิ่มความเปราะบางของผู้เสียหาย ส่งผลให้ผู้เสียหายตกอยู่ในวงจรการค้ามนุษย์ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

มาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืนจะซับซ้อนยิ่งขึ้นหากการค้ามนุษย์เกิดขึ้นข้ามรัฐและการให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้นำบริการจากสองรัฐขึ้นไป หลังจากปล่อยให้ผู้เสียหายได้ทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ หรือภายหลังการดำเนินคดีเสร็จสิ้นแล้ว ควรพิจารณาทางเลือกต่างๆ ในการคืนสู่ชุมชน การสมัครใจเดินทาง หรือการกลับคืนสู่ชุมชน²⁵ ผู้เสียหายอาจกลับคืนสู่ชุมชนในรัฐต้นทาง เว้นแต่ได้รับอนุมัติให้เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรหรือวีซ่าอื่นให้อยู่ต่อได้ หรือถูกส่งไปยังรัฐอื่น หากผู้เสียหายถูกส่งตัวกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม ไม่ว่าจะอยู่ในรัฐเดิมหรือรัฐอื่นในประเทศต้นทาง เจ้าหน้าที่ควรใช้ความพยายามตรวจสอบให้แน่ใจว่า ผู้เสียหายได้รับความคุ้มครองจากการถูกกลั่นแกล้งโต้ตอบหรือการถูกค้ามนุษย์ซ้ำเมื่อเดินทางถึงที่หมายหรือระหว่างกลับคืนสู่ชุมชน

การส่งผู้เสียหายกลับไปยังประเทศต้นทาง หากเป็นไปได้ ควรเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้เสียหาย และกระทำเพื่อรักษาสีทธิ ความปลอดภัย และศักดิ์ศรีของผู้เดินทาง ตลอดจนจัดหามาตรการคุ้มครองที่เพียงพอ ความช่วยเหลือ และการสนับสนุนที่จำเป็นต่อการช่วยผู้เสียหายกลับคืนสู่ชุมชนและป้องกันการถูกค้ามนุษย์ซ้ำ²⁶ หากผู้เสียหายประสงค์จะย้ายภูมิลำเนาไปยังรัฐอื่น รัฐผู้รับควรอำนวยความสะดวกโดยจัดหาสถานที่พำนักใหม่ที่ปลอดภัยและอำนวยความสะดวกในการเข้าสู่ชุมชน²⁷ หากมีข้อวิตกกังวลเรื่องความปลอดภัย หรือข้อพิจารณาด้านมนุษยชน หรือความเสี่ยงอื่นใดที่ระงับการส่งตัวผู้เสียหายกลับภูมิลำเนา ควรพิจารณาให้เป็นผู้มีถิ่นที่อยู่ชั่วคราวหรือถาวรในประเทศปลายทาง²⁸

มาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืนอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานและผู้มีส่วนได้เสียหลายราย การส่งต่อผู้เสียหายและการให้ข้อมูลป้อนกลับสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นว่าบริการต่างๆ นั้นเหมาะสม ทันเวลา

²⁵ หลักการและแนวทางว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ (Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking) (E/2002/68/Add.1), คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ, แนวปฏิบัติ 5(8).

²⁶ หลักการและแนวทางว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ (E/2002/68/Add.1), คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติคณะมนตรี, แนวปฏิบัติ 6(8) ดู มาตรา 8(3)-(4), มาตรา 9(1)(b) แห่งพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ ว่าด้วยการส่งตัวผู้เสียหายกลับอย่างปลอดภัย

²⁷ หลักการและแนวทางว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ (E/2002/68/Add.1), คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติคณะมนตรี, แนวปฏิบัติ 6(8) ดู มาตรา 8(3)-(4), มาตรา 9(1)(b) แห่งพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ ว่าด้วยการส่งตัวผู้เสียหายกลับอย่างปลอดภัย

²⁸ ดู ข้อเสนอแนะเรื่องหลักการและแนวทางว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการค้ามนุษย์ (Commentary to the Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking), สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชน OHCHR, 2010, หน้า 180-182

และในลักษณะที่มีการประสานงานกัน และจัดให้มีภายในและระหว่างรัฐต้นทางและรัฐปลายทาง การให้ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของผู้เสียหายเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการดำเนินมาตรการที่ยั่งยืนนี้ ผู้เสียหายไม่เพียงแต่ต้องเข้าใจ บทบาทและหน้าที่ในการร่วมมือในมาตรการคุ้มครอง แต่การมีส่วนร่วมของผู้เสียหายในการกำหนดประเภทความช่วยเหลือและการสนับสนุนเป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งชี้ความสำเร็จของมาตรการคุ้มครองระยะยาว รัฐจำเป็นต้องพิจารณาความจำเป็นของแต่ละบุคคลและความปรารถนาของผู้เสียหายแต่ละรายเพื่อกำหนดแนวทางคุ้มครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีผู้เสียหายเป็นเด็ก จำเป็นต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดก่อนกำหนดมาตรการคุ้มครอง ประการสุดท้าย ควรตรวจสอบและประเมินมาตรการให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองอย่างสม่ำเสมอ และปรับรูปแบบ ความคุ้มครองตามความจำเป็นของผู้เสียหายที่เปลี่ยนไป

ตารางที่ 1: องค์ประกอบหลักของมาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืน

ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน	• จัดหาที่พักที่ปลอดภัยต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากยังไม่สามารถส่งผู้เสียหายกลับคืนสู่ชุมชนได้ • กำหนดมาตรการความปลอดภัยและความมั่นคง
การดูแลทาง การแพทย์ และทางจิต สังคม	• ให้คำปรึกษาทางจิตเวช • ให้คำปรึกษาทางสังคม รวมถึงการให้ผู้เสียหายพบครอบครัว • การรักษาพยาบาลและทันตกรรม • การให้ความช่วยเหลือในการกลับคืนสู่ครอบครัวและชุมชน
การฟื้นฟู สถานภาพทาง เศรษฐกิจ	• ให้การศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแก่เด็ก • ฝึกอบรมภาษากรณีผู้เสียหายต้องกลับเข้าสู่สังคมใหม่ • ฝึกอบรมวิชาชีพและทักษะอื่นๆ ตามตลาดแรงงานหรือความต้องการของอุตสาหกรรม • ช่วยจัดหางานใหม่ • ให้เงินอุดหนุนเพื่อความเป็นอยู่และฝึกสอน • ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน/เงินทุนแรกเริ่ม
การสนับสนุนและช่วยเหลือทางกฎหมาย	• ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย • ยื่นคำร้องทางอาญาและให้การเยียวยาทางกฎหมายอื่นๆ ต่อหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย และ/หรือ หน่วยงานดำเนินคดี • ช่วยเหลือในกระบวนการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน • ช่วยเหลือในกระบวนการขอพยานในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวหรือถาวร • เป็นผู้แทนผู้เสียหายในการปลดผู้เสียหายจากการดำเนินคดีนอกจากการก่ออาชญากรรมอันเป็นผลมาจากการดำเนินคดี²⁹

ค่าสินไหมทดแทน

วิธีหลักในการอำนวยความสะดวกมาตรการคุ้มครองอย่างยั่งยืน คือ ผ่านการให้ค่าสินไหมทดแทน การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน หรือ ค่าปฏิกรรมชดเชยความเสียหาย อาการบาดเจ็บ หรืออันตรายที่ผู้เสียหายจากการดำเนินคดีประสบ แม้ค่าสินไหมทดแทนจะสามารถลดภาระการดำเนินคดีที่ผู้เสียหายประสบได้ แต่ก็สามารถปรับปรุงความหวังในการฟื้นฟูและปกป้องผู้เสียหายจากความเสี่ยงถูกดำเนินคดีซ้ำ ค่าสินไหมทดแทนอาจรวมถึงค่าจ้างที่มีได้รับ ค่าธรรมเนียมทางกฎหมาย ค่ารักษาพยาบาล ค่าเสียโอกาสและค่าชดเชยความบอบช้ำและเจ็บปวดทางจิตใจ³⁰

²⁹ อ่านข้อมูลเรื่องการจัดการกำหนดอาชญากรรมเป็นความผิดอาญาได้จาก แนวนโยบายในการกำหนดให้การดำเนินคดีเป็นความผิดอาญา, กระบวนการบาราสี, 2014, หน้า 7.

³⁰ ดู ปฏิญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจในทางมิชอบ (UN Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power), A/RES/40/34, 29 พฤศจิกายน 1985, (มาตรา 12 และ13)

โครงการค่าสินไหมทดแทนที่มอบให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ อาจนำมาจากทรัพย์สินที่รับจากผู้ค้ำมนุษย์ หรือจากมาตรการชดเชยที่รัฐเป็นผู้จัดสรรผ่านกระบวนการยุติธรรมหรือการดำเนินการทางปกครอง หลายเขตอำนาจรัฐ การเรียกร้องทางแพ่งสำหรับค่าเสียหายที่เกี่ยวข้องกับการยื่นดำเนินการทางอาญาและเงินช่วยเหลือที่มอบให้แก่ผู้เสียหายอาจจะอยู่ในคำตัดสินของศาล หรือกำหนดให้สินไหมทดแทนสำหรับผู้เสียหายเป็นส่วนหนึ่งของค่าปรับ อย่างไรก็ตามบางรัฐอนุญาตให้มีการเรียกร้องค่าเสียหายผ่านการดำเนินการทางแพ่ง โดยเป็นอิสระจากการดำเนินคดีอาญา การเรียกร้องผ่านศาลแรงงานสำหรับค่าจ้างที่ตนไม่ได้รับและผลประโยชน์ตามสัญญาอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีผู้เสียหายถูกค่าเพื่อแสวงหาประโยชน์นั้น ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งในการชดเชยค่าสินไหม

บางประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกได้จัดตั้งกองทุนจากทรัพยากรของแผ่นดิน เพื่อให้การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมแก่ผู้เสียหายขณะฟื้นฟูจากประสบการณ์ค้ำมนุษย์ อีกทั้งได้มีการจัดตั้งทรัสต์เพื่อผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ โดยได้เงินทุนจากค่าปรับที่เป็นตัวเงินและค่าปรับจากการลงโทษในการพิจารณาคดีอาญา หลายๆ ประเทศอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์เข้าถึงกองทุนช่วยเหลือทั่วไปที่มีอยู่ เช่น กองทุนที่จัดตั้งเพื่ออาชญากรรมร้ายแรงและความรุนแรง

ผู้มีบทบาทจากภาคเอกชนซึ่งอุตสาหกรรมหรือห่วงโซ่อุปทานอาจได้รับผลกระทบจากการค้ำมนุษย์ อาจมีบทบาทในการคุ้มครองลูกจ้างจากการถูกแสวงหาประโยชน์และชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ลูกจ้าง ความช่วยเหลือดังกล่าวรวมถึงการขยายกองทุนรัฐด้วยการรับเงินบริจาคจากสถาบันต่างๆ ระดับประเทศ องค์กรการกุศล สมาคมธุรกิจ และบุคคลทั่วไป

แม้ในเขตอำนาจส่วนใหญ่จะเอื้อให้ผู้เสียหายเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนผ่านศาลแพ่ง (ผ่านโครงการสวัสดิการสังคมหรือแรงงาน) ผู้ที่เข้าประเทศโดยมีขอบอาจพบอุปสรรคในการขอเข้ารับค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากมีสถานะผิดกฎหมาย/ขาดเอกสารแสดงตน ด้วยเหตุนี้แล้ว รัฐจึงควรอำนวยความสะดวกให้ผู้เสียหายเข้าถึงศาลแพ่งเพื่อขอรับค่าสินไหมชดเชยสำหรับความเสียหายที่ประสบรวมถึงสำหรับผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ที่อยู่ในสถานการณ์ไม่ปกติ

แผนภาพด้านล่างนี้แจกแจงที่มาของค่าสินไหมทดแทนที่เป็นไปได้

แผนภาพที่1: ที่มาของค่าสินไหมทดแทนที่เป็นไปได้

คำแนะนำ: การให้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายที่มีประสิทธิภาพเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืน

รัฐควรพิจารณาจัดหาแหล่งยื่นคำขอรับค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาดีทางอาญา ควรพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อรับประกันว่าผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์สามารถขอรับค่าสินไหมทดแทน

ตอนที่ 3:

การประสานงานและการปฏิบัติงานแบบสหวิชาชีพ

3.1. ผู้มีส่วนได้เสียในการให้ความคุ้มครอง

การประสานงานเป็นองค์ประกอบสำคัญในการให้ความคุ้มครองที่ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื่องจากความจำเป็นของผู้เสียหายแต่ละรายนั้นซับซ้อน มาตรการที่มีประสิทธิภาพและปรับได้เหมาะสมที่สุดต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญและการแทรกแซงกิจการภายใน แม้พันธะหน้าที่ในการคุ้มครองผู้เสียหายจะตกเป็นของรัฐ แต่ผู้ที่มีบทบาทอื่นๆ อาจมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ให้การสนับสนุน³¹ องค์การประชาสังคมคือหน่วยงานที่เหมาะสมในการสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และเจ้าหน้าที่รัฐ และมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะที่จำเป็นต่อการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ

พิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ตระหนักถึงความจำเป็นในการประสานงานระหว่างกลุ่มสหวิชาชีพในการปฏิบัติตามมาตรการช่วยเหลือและคุ้มครอง โดยกำหนดให้รัฐพิจารณาอนุมัติมาตรการฟื้นฟูผู้เสียหายทางร่างกาย จิตใจ และสังคม “โดยรวม”³² องค์การนอกภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบต่างๆ ของประชาสังคม³² องค์การรัฐและองค์การนอกภาครัฐหลายหน่วยงานอาจมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในรัฐใดๆ ที่กำหนด อันรวมถึง เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์ ตลอดจน ผู้ที่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับกับแรงงานและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ และองค์การนอกภาครัฐที่เชี่ยวชาญในการให้บริการแก่ผู้เสียหายจากอาชญากรรม ผู้อพยพ สตรีและ/หรือเด็ก ตลอดจนผู้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย³³

ผู้มีส่วนได้เสียในการให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองโดยตรง

หน่วยงานรัฐมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายและอาจให้ความช่วยเหลือทางการเงินโดยตรงผ่านโครงการบริการสังคม บริการสำหรับเด็ก กองทุนการดำเนินคดีทางอาญา กองทุนเพื่อผู้เสียหาย กองทุนเพื่อสตรีที่ได้ประสบความรุนแรง หรือแหล่งอื่นๆ หน่วยงานรัฐต่อไปนี้มีความสำคัญเป็นพิเศษ

- ตำรวจ และเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีความสำคัญต่อการคุ้มครองความปลอดภัยทางกายของผู้เสียหาย
- เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าหน้าที่กงสุลอาจมีส่วนอำนวยความสะดวกในการผ่อนผันให้พำนักในรัฐเป็นการชั่วคราวหรือถาวร
- หน่วยงานบริการสุขภาพของรัฐอาจให้คำปรึกษา ข้อมูล การรักษาพยาบาล ความช่วยเหลือทางจิตใจและความช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรม
- หน่วยงานบริการสังคมก็มีบทบาทในการจัดฝึกอบรมวิชาชีพและการศึกษาตลอดจนจัดอุปสรรคในการเข้าถึงโอกาสในการจ้างงาน การศึกษา และการฝึกอบรม³⁴

³¹ ดู พิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์, มาตรา 6(3)

³² ดู พิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์, มาตรา 6(3)

³³ อ่านข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่แผนนโยบายในการคัดแยกผู้เสียหาย, กระบวนการบาท, 2015, ตอนที่ 3.1

³⁴ ดู มาตรา 6 แห่งพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์

แม้หน่วยงานของรัฐจะรับผิดชอบให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย แต่หน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐในหลายประเทศ เช่น **องค์กรประชาสังคม องค์กรระหว่างประเทศ และผู้ให้บริการอื่นๆ ที่ไม่ใช่ของรัฐ** เป็นผู้ให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย โดยบ่อยครั้งทำงานภายใต้ความกดดันอย่างใหญ่หลวงทางด้านการเงินและอื่นๆ

- องค์กรเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศอาจช่วยเหลือหน่วยงานรัฐด้วยการให้ข้อมูลเรื่องบริการเฉพาะจากรัฐแก่ผู้เสียหาย
- องค์กรเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศอาจให้การสนับสนุนทางวัตถุ ในรูปของที่พัก อาหาร การดูแลสุขภาพ (รวมทั้งการดูแลสุขภาพทางเพศ) และการรักษาพยาบาล ตลอดจนการให้คำปรึกษาทางจิตเวช ค่าปรึกษาทางกฎหมายและการโยกย้ายถิ่นฐาน นอกจากนี้ที่ในให้ความคุ้มครองแล้ว รัฐควรให้การสนับสนุนและจัดหาเงินทุนที่เพียงพอแก่องค์กรประชาสังคมเพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหาย³⁵
- องค์กรระหว่างประเทศ อาทิ หน่วยงานภายใต้สหประชาชาติ(UN) และองค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) อาจให้ความช่วยเหลือทางการเงินหรือทางวัตถุได้³⁶

ผู้มีส่วนได้เสียในการส่งตัวผู้เสียหายกลับคืนสู่ชุมชน

ผู้มีส่วนได้เสียในการส่งตัวผู้เสียหายกลับคืนสู่ชุมชนในประเทศต้นทาง อาจรวมถึง เจ้าพนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าหน้าที่การต่างประเทศ ตำรวจ เจ้าหน้าที่กงสุล กระทรวงต่างๆ ที่บริการสังคม ตลอดจนเจ้าหน้าที่รัฐอื่นๆ ในประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง หน่วยงานดังกล่าวทั้งในรัฐที่ส่งกลับและรัฐผู้รับอาจต้องออกเอกสารจำเป็นต่อการส่งตัวผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์กลับประเทศ³⁷ ผู้ให้บริการที่พักแบบมีผู้ดูแล หรือที่พักชั่วคราวของรัฐทั้งในรัฐผู้ส่งและรัฐผู้รับจำเป็นต้องประสานงานร่วมกันตลอดกระบวนการ องค์กรภาครัฐจากรัฐทั้งสองยังต้องประสานงานล่วงหน้าในการพัฒนาและอนุมัติมาตรการส่งตัวผู้เสียหายและการพาบุคคลเหล่านั้นกลับคืนสู่ชุมชน เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงจัดหางาน และกระทรวงอุตสาหกรรม อาจมีบทบาทสำคัญในการมอบโอกาสในการสร้างความ เป็นอยู่ที่ยั่งยืนแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่กำลังกลับคืนสู่ชุมชน

องค์กรนอกภาครัฐที่ทำหน้าที่ส่งกลับและคืนผู้เสียหายสู่ชุมชนอาจรวมถึงกลุ่มช่วยเหลือสำหรับผู้เสียหาย ผู้โยกย้ายถิ่นฐาน สตรีและเด็ก องค์กรระหว่างประเทศ เช่น IOM and หน่วยงานในสังกัดสหประชาชาติ อาจมีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนและเฝ้าระวังกระบวนการส่งกลับ และอำนวยความสะดวกในการประสานงานระหว่างรัฐเพื่อพัฒนาแผนคุ้มครองและส่งผู้เสียหายกลับคืนสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน³⁸ องค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐและองค์กรระหว่างรัฐเหล่านี้จะต้องปฏิบัติหน้าที่เชิงรุกในการอำนวยความสะดวกการประสานงานระหว่างรัฐผู้ส่งและรัฐผู้รับ โดยเสนอความช่วยเหลือทั้งก่อนการส่งตัว และหลังส่งตัวแล้ว

³⁵ คู่มือ IOM ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (The IOM Handbook on Direct Assistance to Victims of Trafficking), IOM, 2007, บทที่ 4, และกลไกการส่งตัวแห่งชาติ ความร่วมมือเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คู่มือปฏิบัติ (National Referral Mechanisms, Joining efforts to protect the Rights of Trafficked Persons: A Practical Handbook), OSCE, 2004, หน้า 73-76

³⁶ ด้วยกลไกกองทุนช่วยเหลือระหว่างประเทศ (Global Assistance Fund: GAF) และกลไกอื่นๆ ระดับรัฐ และระดับภูมิภาค IOM จึงสามารถให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ผู้เสียหายได้ประมาณ 6,000 – 7,000 รายต่อปี

³⁷ สถานทูต และสถานกงสุลที่ออกหนังสืออนุญาตให้ผู้เสียหายเดินทางจะต้องไม่ระบุสถานะของผู้เดินทางว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในเอกสารเหล่านั้น ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่จากประเทศผู้รับก็ไม่ควรส่งข้อมูลส่วนตัวใดๆ ให้แก่ประเทศต้นทางโดยไม่ได้รับอนุญาตชัดเจนจากผู้เสียหาย

³⁸ คู่มือ IOM ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือโดยตรงแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์, IOM, 2007, บทที่ 3, และกลไกการส่งตัวแห่งชาติ ความร่วมมือเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คู่มือปฏิบัติ (National Referral Mechanisms, Joining efforts to protect the Rights of Trafficked Persons: A Practical Handbook), OSCE, 2004, หน้า 80-83

3.2. การประสานงานในระดับนโยบาย

การประสานงานในระดับนโยบายจำเป็นต้องการวางรากฐานการประสานงานระหว่างกลุ่มสหวิชาชีพในการดำเนินมาตรการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพ การให้คำมั่นทางการเมืองหลายครั้งกระทำในระดับรัฐ ระดับภูมิภาค และมีการลงนามให้ความร่วมมือในข้อตกลง

ในระดับสากล รัฐได้ผูกพันตนกับพันธหน้าที่ที่มีการประสานงาน โดยเข้าร่วมเป็นภาคีในพิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ นอกจากนี้ยังมีการให้ความร่วมมือในระดับภูมิภาคอย่างแน่วแน่ เช่น สมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ได้ลงนามใน *ปฏิญญาการต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็ก*

คำแนะนำ: วางกลไกการประสานงานระดับประเทศอย่างเป็นทางการเพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

กลไกการประสานงานระดับประเทศมีแนวโน้มได้ผลหากจัดทำอย่างเป็นทางการ เช่น ผ่านการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MoUs) ที่กำหนดบทบาทและหน้าที่เฉพาะของผู้มีส่วนได้เสีย

(Declaration against Trafficking in Persons Particularly Women and Children) ปฏิญญาดังกล่าวนั้นมีความจำเป็นในการร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อป้องกันการค้ามนุษย์ รวมถึงการดำเนินการเพื่อปกป้องสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์³⁹ แผนแม่แบบความร่วมมือของคณะกรรมการลุ่มแม่น้ำโขงในการต่อต้านการค้ามนุษย์ (Coordinated Mekong Ministerial Initiative against Trafficking) (COMMIT) จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2004 โดยการลงนามในบันทึกความเข้าใจที่ผูกพันรัฐในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่ได้ลงนามให้ประสานงานและเสริมสร้างมาตรการปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมถึงการให้ความคุ้มครอง การฟื้นฟู และการส่งผู้เสียหายกลับคืนสู่ชุมชน⁴⁰ ภายใต้กระบวนการ COMMIT นี้ รัฐที่ลงนามผูกพันตนในการร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์ตามมาตรฐานสากล หน่วยปฏิบัติการเฉพาะกิจแห่งชาติที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐจากกระทรวงต่างๆ (ตลอดจนเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรม เจ้าหน้าที่สังคมสงเคราะห์และสิทธิสตรี) จะตัดสินใจเรื่องนโยบายและแผนปราบปรามการค้ามนุษย์ในประเทศของตนซึ่งจะนำเสนอในแผนงานของ COMMIT และผลลัพธ์ของแผนงานประจำปี ซึ่งจะนำไปปฏิบัติในระดับประเทศ ทวิภาคี และพหุภาคี ผ่านการเป็นหุ้นส่วนระหว่างกระทรวงต่างๆ และผู้มีส่วนได้เสียที่ไม่ใช่ของรัฐ รวมถึงหน่วยงานในสังกัดสหประชาชาติ IOM องค์กรประชาสังคม และผู้มีส่วนได้เสียอื่น⁴¹

ตัวอย่างการให้คำมั่นทางการเมืองเพื่อสร้างเสริมแผนความคุ้มครองในระดับภูมิภาคอีกประการคือ สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asian Association for Regional Cooperation) (SAARC) อนุสัญญาในการคุ้มครองและต่อสู้การค้ามนุษย์ในสตรีและเด็กเพื่อการค้าประเวณี (Convention on Preventing and Combating Trafficking in Women and Children for Prostitution)⁴² ภายใต้อนุสัญญานี้ รัฐภาคีมีพันธหน้าที่ในการจัดทำบ้านที่ปลอดภัยแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และให้อำนาจและเล็งเห็นบทบาทขององค์กรนอกภาครัฐผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติดังกล่าว

ในระดับประเทศ อาจให้การประสานงานในระดับนโยบายได้หลายทาง รวมถึง การทำข้อตกลงระหว่างหน่วยงานรัฐและหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐในการให้ความร่วมมือในการคุ้มครอง แนวทางปฏิบัติแตกต่างกันไปตามรัฐ แต่โดยทั่วไปแล้ว มักอาศัยผู้ประสานงานระดับประเทศที่มีตำแหน่งราชการระดับสูง หรือเป็นหน่วยงาน และคณะกรรมการ หรือเป็นกลุ่มโตะกลมอันประกอบด้วยผู้แทนอาวุโสจากหน่วยงานราชการ และกลุ่มสังคมที่ทำงานร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายแห่งชาติหรือข้อเสนอแนะเรื่องกระบวนการพิชิต

³⁹ ดู: <http://www.asean.org/communities/asean-political-security-community/item/asean-declaration-against-trafficking-in-persons-particularly-women-and-children-3>

⁴⁰ โคโลมเบีย จีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เวียดนาม ไทย และเวียดนาม

⁴¹ ดู <http://www.no-trafficking.org/commit.html>

⁴² สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (SAARC) อนุสัญญาว่าด้วยการปกป้องและต่อสู้กับการนำสตรีและเด็กไปค้ามนุษย์เพื่อการค้าประเวณี (Convention on Preventing and Combating Trafficking in Women and Children for Prostitution), 2002. ผู้ร่วมลงนามได้แก่ รัฐบาลแห่งบังกลาเทศ ภูฐาน อินเดีย เนปาล ปากีสถาน และศรีลังกา

3.3. การประสานงานในระดับปฏิบัติการ

เนื่องจากมีผู้มีส่วนได้เสียหลายรายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคุ้มครองผู้เสียหาย จึงจำเป็นต้องวางกลไกการประสานงานเพื่อจัดสรรบริการที่แตกต่างกันซึ่งเสริมกันและกันในการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม เพื่อเป็นการส่งเสริมการประสานงานในระดับปฏิบัติการและให้การเข้าถึงบริการความคุ้มครองที่เหมาะสมแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ รัฐต่างๆ ได้นำกำหนดกลไกที่แตกต่างกันในระหว่างขั้นตอนปฏิบัติงานคุ้มครองผู้เสียหายบางขั้นตอน⁴³ ช่วงแรก จะเป็นประโยชน์หากแจกแจงกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมด รวมทั้งบทบาทและบริการความคุ้มครองของหน่วยงานเหล่านั้น

กลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐและหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐ อาจนิยามได้ว่าเป็น "กรอบความร่วมมือที่หน่วยงานรัฐได้ปฏิบัติตามพันธหน้าที่จนลุล่วงเพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยการประสานงานความพยายามในการเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์กับองค์กรประชาสังคม" ⁴⁴

แม้คำมั่นในระดับการเมืองจะให้โครงสร้างความคุ้มครองที่แข็งแกร่งขึ้น แต่การนำข้อผูกพันดังกล่าวมาใช้ในทางปฏิบัตินั้น เกิดจากการประสานงานอย่างเป็นทางการกับผู้มีส่วนได้เสียจากภาครัฐและที่ไม่ใช่ภาครัฐในการจัดหาความช่วยเหลือและความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หากหน่วยงานต่างๆ ให้ความร่วมมืออย่างเหมาะสมแล้ว การนำตัวบทกฎหมาย นโยบาย และกระบวนการที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติเพื่อการให้ความคุ้มครองย่อมทำได้ดียิ่งขึ้น

กลไกการประสานงานยังก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดการให้ความคุ้มครองโดยกลุ่มสหวิชาชีพ กลไกดังกล่าวสามารถสนับสนุนความร่วมมือระดับทวิภาคี ระดับภูมิภาค และระดับสากล โดยอนุญาตให้ผู้มีบทบาทจากเขตอำนาจรัฐหนึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพกับหน่วยงานปราบปรามการค้ามนุษย์ในเขตอำนาจรัฐอื่นได้ กลไกดังกล่าวมิได้กำหนดไว้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการสืบสวนและการดำเนินคดีแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมุ่งให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นหลักด้วย⁴⁵

กลไกการประสานงานที่ได้ผลจะมีขอบเขตกว้างพอครอบคลุมรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ทั้งหมด (การแสวงหาประโยชน์ทางเพศและแรงงานรวมถึงการแสวงหาประโยชน์รูปแบบอื่น เช่น การตัดอวัยวะ) ประเภทผู้เสียหาย (รวมถึง บุรุษ และเด็กชาย สตรีและเด็กหญิง) และประเภทการค้ามนุษย์ (การค้าภายในประเทศ หรือการค้าข้ามชาติ) กลไกการประสานงานที่มีประสิทธิภาพและได้ผลมีพื้นฐานมาจากการกำหนดบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน รวมถึงประเด็นความเป็นผู้นำ และความน่าเชื่อถือ

คณะกรรมการระหว่างหน่วยงานว่าด้วยการค้ามนุษย์อาจเป็นกลไกการประสานงานที่เป็นประโยชน์โดยรวบรวมผู้แทนจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา กรมจัดหางาน กองตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงแรงงานและอุตสาหกรรม กองบริการสังคม และหน่วยงานรัฐอื่นๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อเฝ้าระวังการนำแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติไปปฏิบัติและแจ้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับทุกกระทรวงของรัฐ รัฐอาจจัดการประชุมโต๊ะกลมเพื่อสร้างกลไกการหารืออย่างเป็นทางการระหว่างรัฐบาล หน่วยงานประชาสังคม กลุ่มสหภาพ และผู้มีส่วนได้เสียในภาคอุตสาหกรรม รัฐอาจจัดตั้งกลุ่มปฏิบัติงานเพื่อแก้ปัญหาการค้ามนุษย์บางประเด็น หรือเพื่อแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติแก่ผู้เสียหายแต่ละราย

คำแนะนำ: นำกลไกการประสานงานมาปฏิบัติ

การประสานงานระดับปฏิบัติการเพื่อรับรองการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานคือสิ่งแรกเพื่อความสำเร็จในการดำเนินยุทธศาสตร์ระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นในการปกป้องและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตัวอย่างแนวทางควรปฏิบัติ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOPs) การประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการกำหนดกลไกการประเมินและการเฝ้าระวังที่ตกลงกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียแต่ละราย

⁴³ อ่านเรื่องการนำมาตรการร่วมมือแบบรัฐต่อรัฐในคดีการค้ามนุษย์มาปฏิบัติ ได้ที่ คู่มือ ASEAN ว่าด้วยการร่วมมือทางกฎหมายในคดีการค้ามนุษย์

(ASEAN Handbook on International Legal Cooperation in Trafficking in Persons Cases), เลขาธิการ ASEAN, สิงหาคม 2010

⁴⁴ กลไกการส่งต่อแห่งชาติ ความร่วมมือเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ คู่มือปฏิบัติ (National Referral Mechanisms, Joining efforts to protect the Rights of Trafficked Persons: A Practical Handbook), OSCE/ODIHR 2004, หน้า 15

⁴⁵ ดู การค้ามนุษย์: ความคิดเห็นร่วมของสหประชาชาติว่าด้วยทิศทางของ EU – แนวปฏิบัติที่มีพื้นฐานจากสิทธิมนุษยชน (Human Trafficking: Joint UN Commentary on the EU Directive - A Human Rights-based Approach), OHCHR/UNHCR/UNICEF/ UNODC/UN Women and ILO, 2011, หน้า 50 และการพัฒนา NRM ในเขตภูมิภาค OSCE (Current NRM Developments in the OSCE Region), ODIHR, 2008

การนำค้ำประกันทางการเมืองมาปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างการประสานงานในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์

ค้ำประกันนโยบายที่มีประสิทธิภาพ (รวมถึง MOU) จะกำหนดองค์ประกอบสำคัญไว้ดังต่อไปนี้

- หน้าที่ให้ค้ำประกัน อาณัติและอาณาเขตในการปฏิบัติหน้าที่
- หลักการและเหตุผลเบื้องต้นในการให้ความร่วมมือ
- กลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์จากค้ำประกัน
- การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยและมาตรการการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลลับ
- ขั้นตอนในการให้ความร่วมมือ
- มาตรการที่เหมาะสมแก่คนกลุ่มน้อย

ในทางปฏิบัติแล้ว ค้ำประกันกฎหมายจะถูกนำไปใช้ในทางปฏิบัติก็ต่อเมื่อหุ้นส่วนดำเนินกิจกรรมเพื่อคุ้มครอง ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ดังต่อไปนี้

- ค้ำประกันทางการเมืองได้รับการสนับสนุนทางการเงินเพียงพอ
- บุคคลที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ได้รับการปฏิบัติเช่นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์เพื่อให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองเบื้องต้น โดยไม่คำนึงถึงสถานะการโยกย้ายถิ่นฐาน หรือการมีส่วนร่วมการก่ออาชญากรรมอันเป็นผลจากการค้ำมนุษย์
- บุคคลที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ได้รับแจ้งทางวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษรในภาษาที่บุคคลเหล่านั้นเข้าใจในเรื่องโอกาสการขอรับความคุ้มครองและสนับสนุน
- บุคคลที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผู้เสียหายมีโอกาสได้คิดทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ
- จัดหาที่พักที่ปลอดภัยและจำเป็นต่อการให้การสนับสนุนแก่บุคคลที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผู้เสียหายโดยไม่คำนึงถึงสถานะการโยกย้ายถิ่นฐานหรือความสมัครใจในการให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของบุคคลเหล่านั้น
- รัฐ องค์กรพัฒนาสังคม และหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองได้ร่วมปรึกษาเรื่องการคุ้มครองบุคคลที่ตัดสินใจให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่พิจารณาดีทางอาญาหรือตัดสินใจเดินทางกลับประเทศต้นทาง
- รัฐและองค์กรนอกภาครัฐหรือว่า บุคคลที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผู้เสียหายเสี่ยงได้รับอันตรายจากผู้ค้ำมนุษย์หรือไม่
- บุคคลที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ได้รับแจ้งทางวาจาและเป็นลายลักษณ์อักษรในภาษาที่บุคคลเหล่านั้นเข้าใจในเรื่องกระบวนการทางกฎหมายต่อไปในอนาคต
- บุคคลที่สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์มีผู้คุ้มครองติดตามก่อน ขณะ และหลังการพิจารณาคดี
- ผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ได้รับการสนับสนุนผ่านเพื่อรับค่าสินไหมทดแทน การให้ความช่วยเหลือทางการเงิน หรือค่าปฏิกรรมชดเชยความเสียหายจากการบาดเจ็บ ความสูญเสีย หรืออันตรายที่ประสบ
- มีการพิจารณาความจำเป็นด้านความคุ้มครองของผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์หลังกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเสร็จสิ้นเพื่อสนับสนุนการกลับเข้าสู่ชุมชนอย่างยั่งยืนทางสังคมและทางเศรษฐกิจ และลดความเสี่ยงจากการกลั่นแกล้งโต้ตอบและการถูกค้ำมนุษย์ซ้ำ

ตอนที่ 4:

บทสรุปคำแนะนำในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ปฏิบัติตามหลักการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

- ผู้เสียหายไม่ควรถูกกักขัง ตั้งข้อกล่าวหา หรือดำเนินคดีเนื่องจากการเข้าหรือพำนักในรัฐโดยมิชอบ หรือจากการกระทำผิดกฎหมายหรือก่ออาชญากรรมอื่นๆ อันเป็นผลโดยตรงจากการตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
- ผู้เสียหายควรได้รับการดูแลทางร่างกายและจิตใจที่เพียงพอ
- ผู้เสียหายควรได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายและความช่วยเหลือรูปแบบอื่น ผ่านกระบวนการอาญา แพ่ง หรือกระบวนการอื่นใด
- ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กควรได้รับความช่วยเหลือและความคุ้มครอง ที่เหมาะสมตามสถานะความเปราะบาง สิทธิ และความจำเป็น
- ผู้เสียหายควรได้รับการรับรองความปลอดภัย (หากเป็นได้ ด้วยความสมัครใจ) ในการเดินทางกลับไปยังรัฐผู้รับและรัฐต้นทาง
- ผู้เสียหายควรเข้าถึงการเยียวยาทางกฎหมายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพได้

การนำบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศมาปฏิบัติ: รัฐได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติตามรัฐอื่นที่ดำเนินการเกินมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้พิธีสารว่าด้วยการค้ามนุษย์ เช่น การจัดให้มีโครงการชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่อยู่นอกเหนือและเสริมกระบวนการอาญา

ตรวจสอบให้แน่ใจว่าแนวทางคุ้มครองยึดหลักผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง: ตรวจสอบให้แน่ใจว่าแนวทางต่างๆ ในการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ยึดหลักผู้เสียหายเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายและครอบครัว และการรักษาความลับของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย โครงการคุ้มครองผู้เสียหายควรมีผลบังคับใช้ครอบคลุมผู้เสียหายทั้งหมดตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติ และควรปรับใช้ได้อย่างยืดหยุ่นตามความจำเป็นของผู้เสียหายแต่ละรายผ่านความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพกับองค์การนอกภาครัฐที่รับหน้าที่เฉพาะ

ให้คุ้มครองผู้เสียหายไม่ว่าผู้เสียหายจะให้ความร่วมมือหรือไม่: รัฐควรปฏิบัติตามพันธะหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองผู้เสียหายโดยไม่คำนึงถึงสถานะการโยกย้ายถิ่นฐานหรือสถานะอื่นใด รวมทั้งไม่นำความสมัครใจในการให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามาพิจารณา

ปล่อยให้ผู้เสียหายได้คิดทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ: ปล่อยให้ผู้เสียหายได้คิดทบทวนเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อเยียวยาสภาพจิตใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้เสียหายควรได้รับโอกาสทบทวนเหตุการณ์และรับความคุ้มครองที่เกี่ยวข้อง อาทิ การฟ่อนผันวิชาแก่ผู้เสียหายจากอาชญากรรมข้ามชาติ โดยไม่คำนึงความสมัครใจในการร่วมให้การในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี

- ✓ **ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายตามแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด:** แนวปฏิบัติ 6 แห่งสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) ว่าด้วย หลักการและแนวทางว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองผู้เสียหาย เสนอว่า รัฐ หน่วยงานระหว่างรัฐ และหน่วยงานที่ไม่ใช่ของรัฐที่เกี่ยวข้องควรพิจารณา:
 - ตรวจสอบให้แน่ชัดว่าผู้เสียหายไม่ได้ถูกกักกันอยู่ในศูนย์ผู้เข้าเมืองหรือสถานกักกันรูปแบบใดๆ
 - ตรวจสอบให้แน่ชัดว่าผู้เสียหายมิได้ถูกบังคับให้ยอมรับความคุ้มครองหรือบริการความช่วยเหลือที่ตนมิได้ให้ความยินยอมขอรับ
 - แจ้งผู้เสียหายให้ทราบสิทธิในการเข้าถึงผู้แทนทางการทูตหรือกงสุลจากรัฐที่ตนถือสัญชาติ
 - ให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการข่มขู่ อันตราย หรือการกลั่นแกล้งโต้ตอบจากผู้ค้ำนุษย์ รวมถึงเคารพความเป็นส่วนตัวและไม่เปิดเผยอัตลักษณ์ของผู้เสียหาย
- ✓ **ประเมินความเสี่ยงตลอดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา:** ความจำเป็นในการได้รับความคุ้มครองของผู้เสียหายแตกต่างกันไปทั้งก่อน ขณะ และหลังการพิจารณาคดี ด้วยเหตุนี้แล้ว แนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับรัฐคือ การประเมินความเสี่ยงในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ เพื่อให้แน่ใจว่าบริการความคุ้มครองที่จัดหาให้แก่ผู้เสียหายนั้นปรับเปลี่ยนและตอบสนองความจำเป็นในการได้รับความคุ้มครองที่เปลี่ยนไป
- ✓ **ให้การสนับสนุนผู้เสียหายและพยานก่อนพิจารณาคดีในชั้นศาล:** บทบัญญัติเรื่องการให้ความคุ้มครองในพิธีสารว่าด้วยการคุ้มครองผู้เสียหาย วางมาตรฐานขั้นต่ำในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายและพยานในการคุ้มครองก่อนพิจารณาคดีในชั้นศาล รัฐควรกำหนดกระบวนการจัดหาความช่วยเหลือดังกล่าวอย่างเป็นทางการ องค์การนอกภาครัฐและองค์กรประชาสังคมที่มีความสามารถและเข้าใจระบบยุติธรรมทางอาญารวมทั้งมีการอบรมผู้เชี่ยวชาญให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย อาจสามารถช่วยในการให้บริการสนับสนุนดังกล่าวได้
- ✓ **ให้สนับสนุนผู้เสียหายตลอดกระบวนการยุติธรรมทางอาญา:** รัฐควรให้ข้อมูลที่ครบถ้วนแก่ผู้เสียหาย เป็นภาษาที่ผู้เสียหายเข้าใจ ตามทางเลือกที่สามารถจัดหาให้แก่ผู้เสียหาย รวมถึงทางเลือกในการเป็นพยานในกระบวนการพิจารณาของศาล นอกจากนี้ รัฐยังควรมุ่งมั่นในการจัดหาที่ปรึกษาทางกฎหมายอิสระให้แก่ผู้เสียหายเพื่อช่วยอธิบายให้ผู้เสียหายเข้าใจสิทธิทางกฎหมาย และภาระหน้าที่
- ✓ **วางมาตรการคุ้มครองพิเศษกรณีผู้เสียหายและพยานคดีค้ำนุษย์เป็นเด็ก:** รัฐอาจพิจารณากำหนดมาตรการและให้ความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับการเบิกความในชั้นศาลเพื่อคุ้มครองบุคคลที่มีความเปราะบางให้บังคับใช้กับกรณีผู้เสียหายเป็นเด็กโดยอัตโนมัติ อีกทั้งอาจพิจารณาให้ความคุ้มครองเพิ่มเติม เช่น การผ่อนผันให้นำเทปบันทึกการสัมภาษณ์ผู้เสียหายและ/หรือพยานที่เป็นเด็ก ของตำรวจมาใช้เป็นพยานหลักฐานที่ได้จากคำให้การโดยตรง อย่างไรก็ตาม มิควรกำหนดให้ผู้เสียหายที่เป็นเด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเด็กประสบกับความบอบช้ำทางจิตใจแสนสาหัส
- ✓ **ตรวจสอบให้แน่ชัดว่ารัฐมิได้ใช้มาตรการให้ความช่วยเหลือและความคุ้มครองเป็นเครื่องจูงใจในการให้ความร่วมมือ:** ควรจัดหามาตรการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหายในลักษณะที่ไม่ใช่เป็นเครื่องจูงใจ อันเป็นเหตุให้กระทบต่อวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดี สิ่งต่างๆ ที่จัดหาให้แก่ผู้เสียหาย เช่น ที่พักและวิชา ฯลฯ ควรบันทึกเป็นหลักฐานและตรวจสอบความเหมาะสม หากพบการใช้ความช่วยเหลือในทางมิชอบให้ระงับและจัดการโดยพลัน

- ✓ **การให้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายที่มีประสิทธิผลเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการให้ความคุ้มครองอย่างยั่งยืน:** รัฐควรพิจารณาจัดหาแหล่งยื่นคำขอรับค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาคดีทางอาญา ควรพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อรับประกันว่าผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์สามารถขอรับค่าสินไหมทดแทนได้แม้มิใช่พลเมืองของรัฐนั้นๆ
- ✓ **วางกลไกการประสานงานระดับประเทศอย่างเป็นทางการเพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์:** กลไกการประสานงานระดับประเทศมีแนวโน้มได้ผลหากจัดทำอย่างเป็นทางการ เช่น ผ่านการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MoUs) ที่กำหนดบทบาทและหน้าที่เฉพาะของผู้มีส่วนได้เสียแต่ละราย
- ✓ **การนำกลไกการประสานงานมาปฏิบัติ:** การประสานงานระดับปฏิบัติการเพื่อรับรองการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานคือสิ่งแรกเพื่อความสำเร็จในการดำเนินยุทธศาสตร์ระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นในการปกป้องและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตัวอย่างแนวทางควรปฏิบัติ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน (SOPs) การประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการกำหนดกลไกการประเมินและการเฝ้าระวังที่ตกลงกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียแต่ละราย

The Bali Process

ติดต่อได้ที่

สำนักงานสนับสนุนระดับภูมิภาค – กระบวนการบาฬี
ชั้น 27 อาคารรจนาการ
3 ถนนสาทรใต้ สาทร กรุงเทพฯ 10120 ประเทศไทย
โทรศัพท์: +66 2343 9477 โทรสาร: +66 2676 7337
info@rso.baliprocess.net

The Bali Process

on People Smuggling, Trafficking in Persons and Related Transnational Crime